

ინო დარბაისელი სტრიტი

გიოგრაფია ანუ მაძილი კოეფიც დაპალებიდან – კოეფიც ქცევაში

ამ ბოლო დროს რაღაცნაირად ამეცვიატა ფიქრი ვ. ხოდასევიჩის წიგნზე „ნეკროპოლისი“.

ამ შემუარულ წიგნში რუს სმბოლისტთა შესახებ მას ნათქვამი აქვს: „ზოგმა მათგანმა ირჩია, სიმბოლისტი ყოფილიყო პოეზიაში, ზოგმა პრიქით, გადაწყვიტა, ეცხოვა სიმბოლისტად და საბოლოოდ თითოეულ მათგანს სწორედ იმ გზაზე მოუზდა დამარცხება პედისწერასთან, რომელსაც თავად დაადგა“.

ნაღლიანი სიტყვებია!

მე კი ფიქრს განვაგრძობ: რა დამოკიდებულება შეიძლება არსებობდეს პოეტი-ავტორის ბიოგრაფიასა და მის შემოქმედებას შორის?

მომინევს აქ გარევეულ თეორიულ გამარტივებაზე წასლა!

თუ, მაგალითად, სიმბოლიზმის ისტორიას ავილებთ, გამოჩნდება, რომ თითოეული პოეტის ბიოგრაფია აქ მართლაც განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს, ოლონდ ეს ბიოგრაფია სახე-სიმბოლოებად ტრანსფორმირებული, გარდაქმნილია ნაწარმოებში.

პოეზიას, მეტადრე ლირიკას, ხომ ისედაც ახასიათებს საკუთარი ცხოველისეული თუ მენტალურ-სულიერი გამოცდილების მასალად გამოყენება.

ეს იმდენად ნიშნეული მხარეა პოეზიას, რომ მეოთხეულს არცთუ იშვიათად უჭირს, ერთმანეთისგან განასხვავოს ლექსში ავტორისა და აქტორის, ტრადიციული ტერმინობით, ლირიკული გმირის ინსტანციები.

ქართულ ენაში დაბნეულობის საფუძვლად შეიძლება კიდევ ერთი რამ – გრამატიკული სქესის უქონლობაც ექცევს შემოქმედს.

მაგალითად, როცა გალაკტიონი წერს „მას გახელილი დარჩა თვალები“, უცხო ენაზე სქესის მინც გავიგებდით გარდაცვლილისა, ქართულად კი ინტერპრეტირების ამოცანა გვიორინგდება. თუმცა ეს სხვა საუბრის თემა, საკითხს დაუცურუნდეთ!

სიმბოლისტები საკუთარ ცხოვრებას შემოქმედების ნაწილად, მის სფეროდ მიიჩნევდნენ, „ამითებდნენ“ მას და ამ მხრივ, რომანტიკოსთა მემკვიდრეები იყვნენ.

ხომ დაუჯერდებია, მაგრამ ფაქტია, რომ გალაკტიონის სწავლის დროს თბილის სასულიერო სემინარიში „მოზაში იყო“ თვითმკვლელობა სანამლავთ, მაგალითად, კარბოლუმის მჟავთ. ამ საბედის სწრო მოდას გალაკტიონი სასწაულებრივად გადაუჩნა, თუმცა ცაცადა კი, აი, მის კერძი და მეგობრი, დემონი (ქუჩუ ქავთარაძე), ამ შემთხვევიდან ხუთი თვის შემდეგ დალუა.

მისი გადარჩენა ველარ შეძლეს!

გარევეით შეიძლება ითქვას, რომ მას შემდეგ გალაკტიონს უხსოლესა სულიერ მეგობრი-პოეტი ალარც ჰყოლია, თუმცა რეალურად ერთგული მეგობრები არ აკლდა. ორ და მრავალგულა მტრების რიცხვს მათი რაოდენობა, ცხადია, ვერ გაუტოლდებოდა. მაგრამ ასე არ არის ზოგადად ცხოვრებაში?

ყველა ჩევნგანს მტრი – გაცილებით მეტი გვყავს. მეგობარი, თან იმგვარი, მთელი ცხოვრება ასეთად რომ დაგრჩება, ფედია ჩუდეცეივით, სულ რამდენიმე გვეძლევა.

მინდოდა, ცივი გონებით მემსჯელა პოეტის ბიოგრაფიისა და შემოქმედების ურთიერთმიმართებაზე და მაინც ვერ დავეხსნი ამ სევდიან მოსაგონარს!

ახლიდან ვცდი:

ავტორის ბიოგრაფია მის შემოქმედებასთან ძირითადად სამგარ დამოკიდებულებას ამჟღანებს:

1. ავტორი ახდენს საკუთარ ცხოვრებისეული გამოცდილების პოეტურ ტრანსფორმაციას, პოეტიზაციას, მის „ნაკითხებას“ სიტყვიერი ხელოვნების ენაზე.

(ამ მიმესისურ, ანუ მიბაძეთ მიდგომში, ცხადია, არ გამოირიცხება გამონაგონის ან გამოცდილების სუბიექტური ინტერპრეტირების როლიც);

2. ავტორი ფანტაზიის წყალიბით ქმნის ახალ მხატვრულ რეალობას, როგორც სინთეზს, სადაც მონაწილეობს მისი ბიოგრაფიული რეალიებიც. თუმცა ამას ნარმართველი როლი არ ეკისრება, ასე ვთქვათ, „კადრს მიღმიდან მუშაობს“. ნარმართველი კა პოეტური ფანტაზიაა.

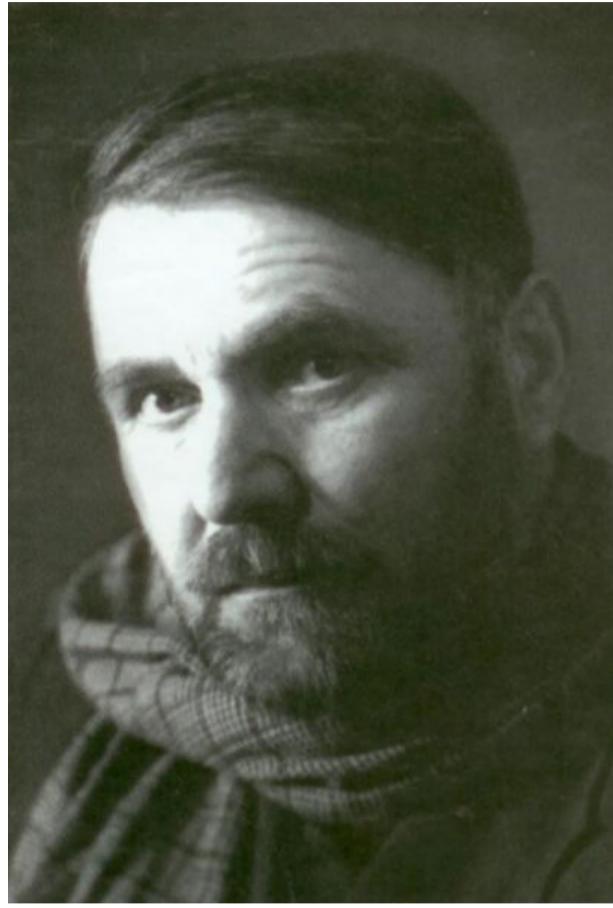
3. ავტორი პრინციპულად გარიდებულია საკუთარი ბიოგრაფიის რიმე ფორმით დაფიქსირების მცდელობას. „იუცხებას“ პოეტურ გამონაგონსაც. დისტანცირდება, თითქოს არც კი მონაწილეობს საკუთარ პოეტურ ტექსტში (ეს ძალზე უასლოვდება იმას, რასაც აბიექტურ ლირიკას უნდოებენ, თუმცა არ ემთხვევა მას)

შესაძლებელია, ერთი და იგივე ავტორი სხვადასხვა ქმნილებაში სხვადასხვაგარად ავლენდეს საკუთარი ბიოგრაფიისადმი დამოკიდებულებას. შესაძლოა, სამივე გზას იყენებდეს მონაცემებით, შესაძლოა, მხოლოდ ერთს – მუდმივად.

ჩვენს პოეზიაში ამ სამი სახესხვაობიდან დღეს ძირითადად პირველია აქტუალიზებული, განსაკუთრებული ფორმაში მოეზიარებით უახლეს ახალგაზრდულ პოეზიაში.

მეორე და მესამე შედარებით ძნელი მისალწევია... თუმცა რამდენიმე კარგი მაგალითი მეგულება.

გალაკტიორების რაცენიზაცია

ვეღარ მუშაობს, იგრძნება საჭიროება მისი ერთფეროვნების დაძლევისა, ახლა მოგვიანების მისი მოვლენაში, ხოლო მხერი მოვლენაში, ხალური პოეტის შეღებების, მაგიური ტექსტების, ხატირების, ძველი ეპისტოლების, ა. შ. რიტმებში ეძებს გამოსავალს, მეორე მხრით ინტენსიურად ითვალისწილებული უცხოურ გამოცდილებას. მეორე ნაწილი „ახალ ვერლიბრისტთა“ ეპიგრანის გზას ადგას. მეორე საუკუნის დასაწყისის პოეტთა გამოცდილება ამ მხრივ – არააქტუალიზებულია, ჯერ ვერ მუშაობს.

არსებობს ასეთი მოვლენაც: რალაც პერიოდის მანილზე გაცვეთილი ფორმა კარგა ხნით „ისევნებას“, თვალთახედვას მიეფარება, ამ დროს კი პოეტურ ენაში განვითარება თავისი გზით მიდის და აი, ერთ დღესაც ეს „ნასვენი“ ფორმა რომელიც ნიჭირი პოეტის ხელში მოვერნიშაციას განვიდის და ახალი ელვარებით წარმოგვიდგება.

მოკლე პასუხი მაინც არ გამომივიდა, მაგრამ რა გაენ-ყობა!

რჩევა კი ახალგაზრდა პოეტებისადმი ასეთი მაქსა: იკითხეთ გალაკტიონი!

გპირდებით, შეგ ისეთ რაღაცებს აღმოჩენით სათქვენოდ, ჯერაც რომ არავის შეუნიშნავს.

გალაკტიონი და ეროტიკა

როგორც ზემოთ უკვე აღვინშნეთ, გალაკტიონის სასიყვარულო ლირიკის ერთი, მცირე ნაწილისათვის მირითადად დამახასიათებელია ეროტიკული შეფერილობა, რომლის შემდეგაც ლექსის მდინარებაში ქალი იდუმალების საბურველით იმოსება.

და მაინც, შეუქმნია თუ არა გალაკტიონს ოდესმე საკუთრივ ეროტიკული ლექსი?

გალაკტიონის ლირიკიალურ ლიტერატურაში არსებობს ასეთი აზრი:

„გალაკტიონის ტაბიდის აღრეული ლირიკისათვის უცხოა სიყვარულის გრძელიად-ბორციელი განცდა. ათიანი წლების მიზანზე დაწერილი რამდენიმე ლექსი („არ მშორდება სევდა მწარე“, „შუალამე“, „მარტიონი ვართ“) ერთგვარი ხარგა იმ დროს პოულულარული ფსევდოსენტრალური ლირიკი-სადმი, ხოლო „მაისის ლამე“ – ერთადერთი გამონაკროთი აღმოსავლური მგრძნობელობით შეფერილი ეროტიზმისა“. თეომურაზ დოიასპილი, „გზა არტისტული ყვავილებისენ“; გ. ტაბიდი, საარქივო გამოცემა 25 წიგნად, ტ. I., თბ., 2007, გვ. 353).

გადავშალოთ გალაკტიონის თხზულებათა თორმეტომეულის პირველი ტომი, რომელშიც შესულია მისი აღრეული ლირიკი და გავიხსენორ მომენტით ლექსი, რომელსაც მკვლევარი ლირიკი-სადმი, ხოლო „მაისის ლამე“ – ერთადერთი გამონაკროთი აღმოსავლური მგრძნობელობით შეფერილი ეროტიზმისა“. თეომურაზ დოიასპილი, „გზა არტისტული ყვავილებისენ“; გ. ტაბიდი, საარქივო გამოცემა 25 წიგნად, ტ. I., თბ., 2007, გვ. 353).

გადავშალოთ გალაკტიონის თხზულებათა თორმეტომეულის პირველი ტომი, რომელშიც შესულია მისი აღრეული ლირიკი და გავიხსენორ მომენტით ლექსი, რომელსაც მკვლევარი აქ ასახელება:

გალაკტიონ ტაბიდი

მაისის ლამე

მაისის ლამეს, გაბრნეინვებულ მაისის ლამეს

ლამაზ ლეილას ფანჯარასთან მე მივიპარე.

მე ფეხაკრეფით გავიარე ბალის ბილიკი

და მეშინოდა, რო

გიგი ხორნაული

მარტინის წერა-მწერები

ცნობილმა ქართველმა მწერალმა დავით მჭედლურმა 2006 წელს თვითმკვლელობით დაასრულა თავისი სიცოცხლე — თოვე დაიკრა. მაშინ ის 60 წლისაც არ იყო. 60 წლის ასაკში კი, მოგეხსენებათ, მწერლის, განსაკუთრებით პროზაიკოსის, ნიჭი იფურჩქნება. მას გამოცემული ჰქონდა მრავალი პოეტური კრებული და თთქმის ცეკველა ლიტერატურული კონკურსის პირველი პრემიაც ჰქონდა მიღებული. მაგრამ, როგორც ეროვნული მწერლის წესის, ბოლომდე კი ყოფილი მანიაც არ იყო. ის ბოლო ხანს თითქოს პროზაში აპირებდა გადაპარგებას, პირველი პროზაული ნაწარმოები, რომანი „პრველი“ გამოაქვეყნა, გამოაქვეყნა ასევე პირველი თავი მხსა ხელაშვილზე, ჩაფიქრებული რომანისა, მაგრამ თავს დატეხილმა უბრძუებებმა გადააწყვეტინა. გასცლოდა ყოველივეს. მჭედლურმა თვითმკვლელობით პროტესტი გამოხატა უარესობისკენ გადასხვაფრებული ქართველი საზოგადოების მიმართ, რომელსაც აღარც მწერლობა აინტერესებდა და აღარც სამშობლო. მოდებული იყო ფულის სიგიჟე, ისევ თავისი პატიონსნებიდან გამომდინარე ფიქრობდა აღბათ, ვიღაც-ვიღაცებს დავანამუსებო, შეინანებენო, ალაპარაკდებიანო, მაგრამ თქვენც არ მომიკვდეთ.

როგორც შავ ზღვეში გადაგდებული კენჭი მოადენს ჩქლაფანს და იქვე კვალი წაიშლება, ისე აქ მოხდა — პატარა შეწყვეტულება, ჩურჩულით დასმული კითხვები: რატომ მოიკლა თავი და მორჩა. ამიტომ ამბობენ მთილები: „ცინც მოკვდა, თავსა მოუკვდა და არავსა სხვასაო“. სხვებისა არ ვიცი, მე კი, როგორც კარგმა მეზობელმა მთაში, თანა-მოაზრება და თანამესაიდუმლებმ, ძალზე დამწყვიტა გული ძალზე დამაკლდა.

დავითის სოფელი, მიგრიაულთა და ჩემი სოფელი, კანალხევი, მთის გადაღმა-გადმომა არის, მაღლა, მიფარებულმი, ძველებურ წესზე. ახალ წესზე კი ხალხბა იქიდანაც და აქედანც არავგვე ინყო ჩამოსახლება, სამანქანო გზის სიახლოეს. ჩვენც, როგორც კი სახლის აშენების შესაძლებლობა გავეკინდა, 80-იან წლებში თითქმის ერთდღოულად დავინებეთ სახლების მშენებლობა. ვაშენებდით დიდი გატაცებით და მეგობრებიც გულუხვად გვეხმარებოდნენ ყოველგვარი მასალით; ცემენტით, რკინით, აგურით და სხვით. მოვამთავრეთ სახლების მშენებლობაც და კიდევ რაღაცებს ვამატებდით, ვეღარ ვწერდებოდით, ერთმანეთთან ხშირ-ხშირად გადავდ-გადმოვდიდით აზრებს გასაზიარებლად, ასევე საფიქსონდა და გულის საფხანად. დავითმა გადაწყვიტა, თავისი სახლის მიმდებარე ღორლისა და რკინის ნარჩენებით დაფარულ ვაკეზე ფრენბურთის მოედანი მოეწყო, რაც სრულიად უცხო ხილი იქნებოდა ფავისათვის. თავის შვილებთან ერთად სოფლის ბიჭებსაც მოუხმო, გადალორლეს ის „არასავარგული“, შემოლობებს დავითისაგან ნაყიდი „სეტკით“, ტყიდან მოიტანეს ლამაზი ბოძები, მინაში ჩასვეს, ზედ გაჭიმეს ასევე დავითის ნაყიდი ბადე და გამოვიდა მშვენიერი ფრენბურთის მოედანი. ახალ-გაზრდების სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა, ჩარგლიდან და ხომა-აფშელდანაც მოდოოდნენ ახალგაზრდებს სანახავდა და სათამაშოდ. დავითი მათთან ერთად თამაშობდა, ასწავლიდა და გუნდებს აყალიბებდა. ის მაღლობას არავისგან ელოდა, შექებას, მაგრამ არც ისეთ უმაღლერობას ნარმილი დგენდა, როგორის მოწმენიც გავხდით. ერთ დღისა საბჭოს თავმჯდომარის ორხიდანი მანქანით ამობრძანდნენ თავად საბჭოს თავმჯდომარე, კოლმეურნეობის თავმჯდომარე, სატყეოს უფროისი, მილიციის რწმუნებული და ღიმილით გმირებულ დავითის მკაცრად მიმართეს, გაჩივენ ერთი, რა მინის ნაკვეთი მიიტაცეო და, როცა იხილეს, ლანძღვა დაუწეულ, ვის ჰქითხე, ამას რომ ღობავდი, ნებართვა რატომ არ ითხოვე, ეს ნაკვეთი ხომ კოლმეურნეობისათვის, ეს ნაკვეთი ხომ სატყეოსათვის, აქაოდა, რაღაცა პოეტი ვარო, რაღაცა მწერალი ვარო, თავზე უნდა დაგვაჯდეო? საბჭოთა წესი და კანონი შენთვის არ არსებობს? ამას ეუბნებოდნენ და ვითს ხალხისა და სახელმწიფოს ურდებაცები, რომლებიც ყოველდღიურად არღვევდნენ სახელმწიფოს კანონებსაც

და მთიელთა უფლებებსაც. მერე მოუწოდეს სეირის საყურადღენო რეპრეზენტატორთა მოგროვილ მეზობლებს — ლობე მოვშალოთ და თავადაც უცნენ, ლობის მონგრევის შემდეგ ფრენბურთის ბადე მოხსნეს, ააზიეს და მანქანის საბარეულში ჩავდეს ამოყარეს ბოძებიც და წავიდნენ. გული დამწყდა, იქ რომ არ ვიყავი, ამის უფლებას არ მივცემდი ბელეთის მოცია ქულებს, გვიან მომიტანეს ამბავი და მამინვე გადავედი დავითი ფაქტობრივად მეყვარი იყო, ვერ ლაპარაკობდა შეურაცხყოფილი იყო უფრო იმ ჩამო ბოლმისა და ზიზღილი გამომეუღებით, რასაც ვერადგრით ნარმოიდგენდა, რაკე ლიმილით ხვდებოდნენ, აქებდნენ — ჩვენი სასახლო კაცები ხარი, მართლა ისე ეგონა და ამიტომაც უხაროდა აქ, ფუავები, თავის ხალხში სახლის აშენება. ახლა კი რა გაირკვა თურმე მნერლადაც არ თვლიან, თურმე თავსაც აჭარბებენ რადგან თითოეული მათგანი თავს ვაჟა-ფშაველად მიიჩნევს ერთი ეს ძლივს ამოილუდლუდა დავითმა, თბილისიდან აც გამოვიქცევი, აქებდან სადღა გავიქცეო.

მოედნის აღდგენაზე სიტყვის გაგონებაც არ უნდოდა ისევ მისმა მეუღლემ, ქეთინომ, ივაჟუაცა, ლობე აღადგინდა და იმ ადგილას ფუტკრის სკეპი დადგა.

* * *

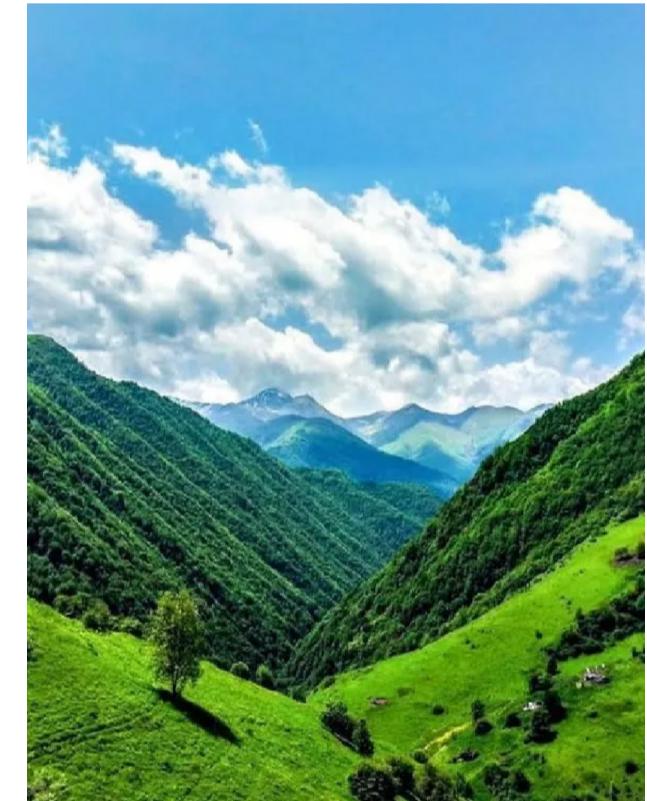
ტიოსნებით ცნობილმა ზურაბ ცქიტიშვილმა იოლად ამოხსნა თურმე დამამზადებლების თაღლითური ჩანაფიქრი და უდანაშაულო გოგო გაციმბირებას გადაარჩინა. ბარისახოშმა სასამართლოც სანახაობად იყო ქცეული და ბალდებიც ხშირად შევცრებოდით ხოლმე. დღემდე არ წაშლილა ჩემი მექსიერებაში იმ სასამართლოს შთაბეჭდილება: ბოლო მოსამართლემ რომ მიმართა ამაყად მდგარ ბაბალეს, რასა სთხოვ სასამართლისო, მან მოურიდებლად უპასუხა: მე სასამართლოსთვის სათხოვნელი არაფერი მაქსა, პირადად შენ კი გთხოვთ, შენს შვილს უპატრონო. მაშინ დავითო უკვე დაბადებული იყო. ბატონი ზურაბი მართლაც უაღრესად პატიოსანი ადამიანი აღმოჩნდა, ბაბალესაც სთხოვდა ცოლობას, ქალაქში წაყოლას, მაგრამ ბაბალემ უთხრა უარ თურმე: მე ქალაქში არ გამოგადგებო. მიუხედავად იმისა რომ შემდეგ მან თბილისში ოჯახი შექმნა, დავითო ყურადღებას აქცევდა, განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც ბაბალე ავტოგარიაში დაიღუპა — სატერიტო მანქანა გადავარდა მაღაროსკარის ხილიდან არაგვში. სკოლის წარჩინებით დამთავრების შემდეგ ბატონმა ზურაბმა დაობლებული დავითო თავის იჯახში ჩიყებანა, ცოლ-შვილს გააცნო და უნივერსიტეტში სწავლის დროს ისე ჰყავდათ, როგორც ოჯახის წერილი და ძმა. შემდეგში რუსთავის გენერალური პროკურორი ზურაბ ცქიტიშვილი ყველაფერშეხელს უწყობდა თავის შვილს და სახლის მშენებლობაში ეხმარებოდა. ჩვეულებრივ, როცა დასასვენებელ სახლი იშენებენ თავიანთ სოფელში თუ სხვაგან, იგულისხმება ოჯახის ჯანმრთელობა, სუფთა და მშვიდ გარემოში ალზრდა შვილების, ზაფხულობით ქალაქიდან გარიდება მარტო სიცხისა და სიბინძურისგან კი არა, ცხოვრებისული სიბინძურისგანაც, რაც ჩვენს დროში ზომაზე მეტად არის მოჭარბებული. ეს სიბინძურე, რომელსაც ხშირად ჭაობადაც მოიხსენიება, ბედნიერი გამონაკლისების გარდა, ასე თუ ისე ყველას ეხება, ყველას ურევს ცხოვრებას და შეეხმა დავითოს იჯახსაც, რაც ყველასთვის მოულოდნელი და გულდასაწყვეტი იყო. დავითო იძულებული გახდა, თუკა რამე პონდა, ამ უბედურების აღმოსახვერელად გაელო

გაყიდა დამატებითი ბინაც, მანქანაც და, რომ ეგონა, ის დაჭრილი ახალგაზრდის შმობლები ახლა უკვე მომტვებიანო სწორედ მაშინ ჩართეს ქურდული სამყარო. ისინი კიდევ მეტსა და მეტს ითხოვდნენ, არ აინტერესებდათ არც კანონი არც ნამუსი, არც ცოდნა-მადლი, არც კაცობა და არც სხვა რამ. მათი ლოგიკა იყო: ფული უნდა მოიტანო, საიდან, რა როგორ, რატომ — ეს არ აინტერესებდათ. დავითი საშინელ დღეში იყო, მართლა არ იცოდა, რა ექნა, ქალაქიდან გამოირიდებული, აქ, მთაში, იმათგანაც ისვევებდა, მაგრა ერთ დღეს იქცა მოაკითხეს: შენ ამბობდა, აღდრაფერი მაქვთ ასაყიდოთ, თურმა, აი, აგარა ვი გაწონდა. რატომ გვიმოავთ

ეხლა ეს აგარაკი გაყიდე და ფული ჩაგვაპარეო. აბა როგორ გინდა, ტო?! დავთი იმათი გასტუმრების შემდევ ჩემთან გადმოვიდა, შემომჩიოდა: ნაძღვილად თავს მომაკვლევი-ნებენი. იმსა ადგილას მე ალბათ თოვეს გამოვიტანდი და დავხოცავდი, ვუთხარი კიდეც, კარადის გვერდით თოვი ტყუილად გიყუდა-მეთქი?!

ამ ტრაგედიას კიდევ ტრაგედია სჭირდებოდა?!
— 1 2 3 4 5 6 7 8 9

და დაემატა ახლა მწერალთა კავშირიდან მომდინარე უბედურება... 90-იან წლებში (მგონი, 1992 წელი იყო) მწერალთა კავშირის ერთ-ერთ მდივნად აირჩიეს. ეს ის დრო იყო, როცა ე. ნ. ინტელიგენციამ ჯაბა იოსელიანი, კანონიერი ქურდი, დასვა ქვეყნის სათავეში. ის კი 5-ჯერ და 6-ჯერ ნასამართლევ ხალხს ნიშნავდა თანამდებობებზე. თავადვე უკვირდა დავითს, თითქოს მებოლიშებოლდა — არ ვიცი, რა ნიშნით შემარჩიეს, მეც უარი აღარ ვუთხარო, ვიფიქრე, მწერალთა კავშირს პატიოსან ორგანიზაციად ვაქცევ-მეთქი. იქიდან მოყოლებული, ხშირ-ხშირად მესაუბრებოლდა თავის გეგმებზე, იმაზეც, რას აკეთებდა და რას — ვერა. იმუამად ქვეყნა „კაპიტალისტურ რელიგიზმზე“ გადაცემავდათ. ხდებოდა პრივატიზაცია ანუ „პრიხვატიზაცია“. კომუნისტების დროინდელ საერთო-სახალხო ქონებას ყველა იტაცებდა და ფულად აქცევდა, ვისაც როგორ შეეძლო. ასეთი აზრები უტრიალებდათ თურმე მწერალთა კავშირშიც, დავითმა კი თავისი გეგმა გააცნო მათ, როგორ გაქირავებინათ მწერალთა დასასვენებელი სახლები, სტამბები, სხვა ქონება და შემოსული მუდმივი ფულით დახმარებოლდნენ პენსიონერ მწერლებს, გამოეცათ შათა წიგნები და სხვა. ამას მოჰყვა საშინელი რეაქცია, ლამის მტრად გამოაცხადეს დავითი და ამის გამო დატოვა კიდევ მწერალთა კავშირი. მე მინდოდა, მენუგეშებინა დავითი, ნაბიჯს ვუწონებდი, მაგრამ ვერაფერს ვშველიდი.

დავითი, მას შემდეგ, რაც ბებია მოუკვდა, მთისაგან
მოწყვეტილი იყო, ჩვენი დასახლება-დამეგობრების შემ-
დეგ კი ავიყოლი მთებზე სახეტიალოდ, განსაკუთრებით
გაზაფხულზე მიმყავდა ხოლმე ტყეებსა და ხევ-ხუკვები
გაღვიძებული ბუნების სანახავად. თოფიც მე ვაყიდვინე,
თუმცა მოსაკლავდ არაფერს ვიმეტებდიო. 2006 წლის გაზა-
ფხულზეც შევეხმინე, მგრადა ძალზე უხალისოდ იყო. ძალად
დავითანხმე, მაისის დასაწყისში იქ ვიქწები და აუცილებლად
გიუხევაში გადავიდეთ—მეტე. შაბათ-კვირას უკმინზებდით
ხოლმე. მე შეა კვირაში ავედი, რათა ფუტკართან მუშაობა
მომესწრო. ჩამოვდიოდი ავტობუსიდან, ვხედავ, დავითი
კართან მოგროვილი ხალხის უკან დგასა, ამოსასავლელად
გამზადებული — დავით, როდის ამოხვედი, რატომ მიდიხარ?!
— მივაყარე გაოცებულმა. მან ხმა არ გამცა. საშინალად
ჩააღმარტული სახე ჰქონდა, გაუკარსავი, უტარო სიგარეტის
ნამწვავი ეჭირა ტუჩქბათან და იმას სუტავდა ბოლომდე. ის
გადააგდო და ავტობუსში ავიდა. მე ნაწყენი დავრჩი, ის კი
თურმე თავის მოკვლის განცდებით იყო შეპრობილო. სა-
ლამოს დავითის ლობის მეზობელი, ალექსი მარტიაშვილი,
გადმოვიდა: გიგი, ეხლა დარეკეს თბილისიდან, დავით მჭედ-
ლურს თავი მოუკლავს, გუშინ თურმე თოფისთვის ამოსულა
აქ, ლულები გადაუხერხავს, იოლად მოსაბრუნებელი რომ
ყოფილიყო. ჩასულა თუ არა, გარაუში შესულა, კვერთი
მიერა უკრძალა: მერა მიმართა.

ტყვია დაუხლია, ძერე — შეორეო.
ბეკრს დააკლდა, თუნდაც მარტო ჩვენს სამეზობლოში,
მაგრამ მაინც მგონია, რომ ჩემზე მეტად — არავის. ძალზე
ჭკვიანური საუბარი იცოდა, საინტერესოდ აზროვნებდა.
უკვე თითქმის 20 წელი გავიდა, მაგრამ მისი ხსოვნა ჩემს
გულში არ განელებულა. სევდას უფრო სიბრალული მი-
ძლიერებს, მგლების ხროვით გარშემორტყმული, განწირულ
ხარირებს ჰგავდა, რომელსაც ჩემი დახმარება სჭირდებოდა,
მე კი ვერაფრით გუშვილე.

ალბათ, ასეთი ბედი ჩაუწერა დაბადების ჟამს წერა-მწერელმა.

ՀԱՅՈ ԲԵՌԱՎԱԾԵ

ԺԴՐՈՅՈՏ ՏԵՏՐՈՅ ՅՇՐՈՅԻՇՐՈՅ

Բանարա „Քեալմա“
Ճաճգա „ԺՎԵԼՈՒ ԱՅԱԼՈ,“
Գայալա Սպուրա ճա
Բանայերինելու մայալո.

Սական ար մոռունդնեն
Մշուղեծու ճա ճագունու,
Ճամկարուղեմա ցաւուուց
Ճաճուկու ճա յամունու.

Այետ – յմարո յապան
Կոլու սալցոնց յուալունք,
Ոյուտ – ուրու նոնմաբա
Ցորտացամլունու բրուալունք.

Գախուրդեա ցըրուլո –
Ածա, գաժո, գաժո,
Գենացալու, ծախալո,
Գավլա-ցամուլա յամունու.

Թիարուլո յորանո
Ճամուն հաեցէս յեածուն,
Մշումայես յապան –
Սփումրես ար մունուն!

Մոնշուլո „Շվուգազա“
Մասկոնդլունքս յմլուրուն –
Կունց սամաս նյունուն
Ար հացոյետ յերու!

Ծարկունս մորո մօրտուց –
Սպարս մեյալու մելունս...

Ոլուցուն տամաճա,
Գաճացուն յաննու,
Նյունսաց յոնդա մրացալո
Այանու ճացարնուու.

Ենագրեա յուրանցուս
Էմունդու, յուրանցուն
Բամուսյունդնեն յրանցուլուն,
Յուսաց սալցաց յոնցա.

Ճացունուն բրունցուս
Սպանդու, յուրանցուն
Ռունուն մոամտացրուն
Ճունուս սամս ճա արգալուս.

Սոնքրանտուն յուրունցուս
Ճալու յաճապանցուա,
Յուրանցուն յունցուն
Ագունուն ճայունուս.

Ասիսացուն տամաճա
Օրասու նյունս մանույնուս,
Նյունուն մունուն ճապանցուն
Ճատուսաց յո յաճալունուս.

Սմենունու, յուսմենու,
Երտ եմանու րոմ մլուրուն,
Ճապու յո յելուր օխսունցուս,
Մերամդուն նյունու.

Յուրանցուու լուրունցուս
Սայցացուու նյունուն
Կյուրա ար յաճապու,
Ածա, գաժո, գաժո,
Գենացալու, ծախալո,
Գավլա-ցամուլա յամունու.

ՏՈՂԻՆ ԵՐՈՅՏՈՒ

Մոռունդա, ալուրսանու
Եմուտ, սարույարու յանցենու,
Ռոմ մոյուրունու պանու
Սպանուն նամունու քանցենու.

Բիլու, սախելաճ ճաճուա,
Բիլուն այանցու, մարգու
Սկալու, ճուլուն ճապանուն
Ըկունուն ճալունունու.

Վարցուն մույնու եռունուն
Ճուլուն ճա տուու-տուունու.

Մուրտմեյքս,
Մայելա մարցալո
Ճմերումա յեցարցուս, իութու.

ԻՆ ԺՄԵՐՋԵՏ?

Յությարու տու յարուս,
Մայելա ըալաճ յեցարուս!

Ածա, նաեւու մոյություն
Շուսուս յուլուս մոլուրուն
Մամուն, րուու ասալունուն
Տայուս լունդալս յայերուն.

Մոնֆոր-մոնֆոր մոյություն
Գախայուլուս էյելունուս,
Միուս մոնշուլա րոմ ասարուն,
յուզալուս տայույ յուլունուն.

Ճյիւյս մորաս, րուու յա
Ճյուրչաճ ամուլուրուն,
Տյէյու, սյուլս րատուն յեցարուս
Ան յուլս րատուն յմլուրուն.

Ռա մոխցեա,
Բիլուն ածլունուն,
Մայունարս ճա նատու-մորոնս
„Ֆալաս“ տոյու յեր մոյանցուն
Ճյուլուս մանուն ար յատունու.

Յոն յար? –
Օմ յուու յեր յատուրուն,
Սաճաճ յուրուս յալուն,
յույելա յարույ յայայուն
Սոխարունուս մոյուլուս մյէյա.

ՅՈՅՈՐՈՅ
յս րա նու յուուրուս, յուշուլուն
Շյունց յուպան, յուայուն
Ճասահյու յերու յուլուրուն
Սեցա յոնդա մոածարուն.

Ճուճա տու յատուրուն,
Յուս ար մոյուսենցուն,
Մայելու րա, մայունու յո
Ճյուպան տայույ յուլուրուն.

Յուս ծյուգուն յայուն
Մոախլունուս, յարցուն
Յույար յոնդա յաճարուն
Ճյուլուս մոսուս յարցուն?

ԵՐՈՅՈՐՈՅ
ար դամոնյու, ար մոնդա
Շենու նոնու-ձոնուն,
Ածա ար յամուրուն
յույուն մոսուն յունուն?

Յուր յուտու րա նախյու,
Ռունուս րա մոասենուն,
յույասաց րոմ մարուց,
Անյու յուգուն մասնայուն!

Ուրու, յուլուս րա մոխցա
յատու նունու համուեթուն!

Սյուլ արացուս ար յոնդուն
Նալու յույուս յուլուրուն
յոնալու յուայուրուն
Տայու յույուն յուլուրուն.

Կունց յարցու, յույուլուն
Ինդայուրմա տայունաս,
յուսու-միսունացս նոսկարուն
Տայուն հայուայունա!

Ուրու, սածելուս րա յուրուն
Անտյուլումա նյունցուն
յույունուն յույունուն
մունց յասնուր նյունուն!

Ճուռմա –
յույունուն մինարու
Սոխմաճ եռմ յեր նախայուն
Տայույ րոմ յաճալուն
Քամուն յույունուն նախադուն..

Ճանեսումբ, նոսկարուն
Սեցուս սայմենու ար հայուն,
Շարմու րոմ ար յայեցու,
յումայուրու յալունուն.

Ճյու-կրումի յույունուն
Ճյուլուս յամունուն
յուրինի ար մյույուրուն
յումեյու ճա յույունուն!

“ՀՐԱՄԱՆԻ”

Ճաթու, մուսարցա րոմ յուրուն
Բյումիյուլուն, ար սանդուն
տու սուսունուն,
րաճ սուսունուն,
յուպասյու նախուն –
“լաւունուն?”

Յուց-Յուցեա յեր արհիցուն
յուրեցատ յույունուն յարուն,
նաթու յարուն յունուն,
մաթմա յույունուն “լաւունուն” ճաճուն?

Յարունուն յարուն յարուն
յուրու յույունուն ճարուն
յուսուն յույունուն յարուն
յույուն յույուն յարուն
յույուն յույուն յարուն
“լաւունուն? լաւունուն?”

ՄՈՐԺԱՏՈՒՆԻ ՅՇՐՈՅ

Գախայուլուս նյումաս յայեց
Եմանյուրալուս, դայինարյուլուս,
Շյոմոյուրենս յույուլա յարիս,
յույուլա յարույ դայինարյուլուս.

Մունուս լալու, մունապունցուս,
մունուրայ յուլուս ծյույուտ,
Շյենս սարկմելուս մոանյուգուն
եմա նյուտուս քայուսուս.

Ար յուլուս սացս յուրուն –
մինյալունուն լունցուն յուն,
Ռա նոյն սար,
Շյուգմասուս
նյումուտ տու ար յամունուն.

ՌՈՒՄ ԻՆ ՄՈՐԺՈՒՄՈ
Յուր, րա ճուռա յատուն
յունդա յացունուն,
յախայուլուս յումուն
րոմ մասար, լունուն.

Ռուգուր մոյարց-մոյարց
մոնֆունուն մինցուն սանուն,
Եյլուրյուն ճա մինցունուն
ալար յաճայուն ճապանուն.

Ռուգուր յապարց-յապարց
մոնֆունուն մինցուն սանուն,
Եյլուրյուն ճա մինցունուն
ալար յաճայուն ճապանուն.

յույուն մերուն մունուն,
ոտեսույտուն յույուն
յամունուն յույուն
մունուն յույուն յույուն.

Եյլուրյուն յույուն յույուն
յամունուն յույուն
յույուն մերուն մունուն
յույուն յույուն յույուն.

Եյլուրյուն յույուն յույուն
յամունուն յույուն
յույուն մերուն մունուն
յույուն յույուն յույուն.

გულთ კობიაშვილი

მთვრაწილი თაგვი

ოთახში ორნი არიან, ბებია სალომე და შვილიშვილი ნიკოლოზი. კაბინეტიდან გამოსულ მოხუც აკადემიკოს ბებიას, რომელიც ქართული ენის გრამატიკის საკითხებზე მუშაობს, ჯერ ისევ კალამი აქვს შერჩენილი ხელთ, ნიკოლოზს კი, რომლის გაზრდა-აღზრდაც ავარიაში დალუპული შვილისა და რძლის შემდეგ, დაბადებიდან ექვსი თვეის თავზე ბებიამ ითავა, – მობილური ტელეფონი. ნიკოლოზი ბებიას ანიშნებს, – მაცადეო და ლაპარაკს, უფრო სწორად, ყვირილს განაგრძობს: ნიკუკა არ ვიყო, მაგას დედა თუ არ თესლო! დაიადა თუ არა ენჯვეოს მანი-მანი, იმის მაგიერ, ენჯვეოს ტრენინგზე ნასულიყო, ბრენდებზე საშოპინგოდ გავარდა, არა?! ტვარი! ვითომ რამე გაეგებოდეს ან ბრენდის ან ტრენინგის. რვა კლასიც კი არ აქვს დამთავრებული, ენჯვეოს ნევრების მეტი ნილისა არ იყოს. მოლოტოვის კოქტეილებით

ცეცხლის წაკიდების, ცემა-ტყეპისა და მსხვრევა-მტვრევის
მეტი არაფერი იციან. ამ ნებვმა ისიც კი არ იცის, ქართულად რა ჰქვია იმას, რაც მაგ ნაბიჭვრებს აბაირამებს –
არასამთავრობო ორგანიზაცია რომ გვქვია, შემოკლებით
ასო და ასოს წევრები რომ ვართ, არ უნდა იცოდეს? ამას
წინათ ვიღაც ტიპს განვითარება, „შენ იცი, მე ვინ ვარო?“
– როგორ არა, ასო ხარ, ვიციო და კარგადაც უთეოქვია.
მოვარდა ოჯისში ცხვირ-პირდალეწილი, ჩვენი ხელმძღვანელი ხარ, მომეცი მოლოტოვი, ვიცი, სადაც ცხოვრობს,
საქართველოს ჩემპიონია და ცეცხლი უნდა წავუკიდოო...
ოკე, ოკე... კეკა, კუკა და ბეკა ხომ მაინც არიან ოჯისში...
ჰო, მე მარიკუას სიურპრიზს ვუმზადებ, – თვითონ არ იცის,
მის ოჯახში მივდივარ დედის და და-ძმის გასაცნობად, რომ
გოგოს ხელი ვთხოვო – სადაცაა ცოლად უნდა მოციყვანობ
და ხომ უნდა იცოდენ, ვინ ვარ, რას წარმოვადგენ... იეს!
იეს! ჩაო! მიტინგამდე ექვსზე შევხვდებით რესთავები.

– ნიკოლოზი დაგარქვი და ნიკუკა გახდა, პატრიოტად გზრდიდი და არასამთავრობო, ქვეყნის დამაქცევარი ორგანიზაციის წევრი გახდი... მთელი ცხოვრება წიგნთან მეგობრობას გთხოვდი, ლიტერატურულ ქართულს გასწავლიდი და ეშმაკი ვერ გაიგებს, რა ენაზე ლაპარაკობ, თანაც რა უხამსად... უკანასკნელად გთხოვ, ვიდრე საბოლოო გადაწყვეტილებას მიიღებ, კიდევ ერთხელ დაფიქრდი, – იმ ქალს ორი შეილი ჰყავს!

— მერე, დასაფასასებელი არ არის, რომ „ის ქალი“, როგორც შენ უწოდებ შენს სარძლოს, მამის გარეშე ზრდის ორ ბატონის?!

– მამის კი არა, მამების! ორივე სხვადასხვა კაცისგან ჰყავს, რომელთაც გვარი ვერ გაიმეტეს საკუთარი ნაშერე-ბისთვის. მშობლიურ, ხალხურ ენაზე ასეთ ნაშობ ბავშვებს რაც ეწოდებათ, კი იცი შენ და გინდა, ამ ოჯახში უზნეო ქალთან ერთად ეს გაურკეველი წარმომავლობის ორი ბიჭიც დაასახლო და გაამრავლო?! სხვადასხვა კაცისგან რომ ჰყავს, იმით მანც ვერ ხვდება, რომ ერთი თეთრკანიანია და მეორე ყვითელკანიანი? თუმცა რატომ ორი, – რომ მოიყვანა, კაცმა არ იცის, იმ თავისი ფეხით მოსულ ბავშვებს მუცლით კიდევ ერთი ან ორი უმამოვარ მოაყოლოს საქორწინო საქართვა!

— ბებია, შენ პრეისტორიულ ხანაში ხარ ჩარჩენილი,
თავისუფლების არსი არ გესმის და იმიტომ მაბულონგებ
ასე აბდაუბდა. ჯერ ერთი, რასაც მარიკუას აბრალებენ,
სოციალური ქსელების გავრცელებული ჭორებია... გესმის,
რას აბრალებ?! გოგო კინოშიც კი არ მომყვება, მარტო
ერთხელაც კი არ დარჩენილა ჩემთან და ...

- შვილო, დავიჯერო, ისეთი დეგენარატი და მდაბიო გვიჩვიარ, რომ ამ სულელურ სოციალურ ქსელებზე ვხარჯო.

დრო?! ხელისგულისოდენაა საქართველო, ხელისგულისოდენაა თბილისიც, ყველამ ყველაფერი იცის ერთმანეთის შესახებ. შეჩერდი, თავს რაც დამართე, გეყო და უარესს ნულარ უმზადებ კიდევ!

— მაინც, მაინც, რა დავმართე?! — წინიდანაც და უკნიდანაც ავარცხნილი, კინკრისოდან კი ვირის კუდივით დაშვებული გრძელი თმა და ცალ ყურზე დაკიდებული გრძელი, ბრჭყყვიალა საყურე ერთნაირად უხტის რისხვის-გან თვალებაპრიალებულ, ერთ დროს ნიკოლოზს, ახლა კი ნიკუკას და უხმოდ მუშტებსაც კრავს, — ისევე მრისხანედ!

- ქვეყნის მტრისგან დაგებული, დოლარებით მოპირკეთებული ენჯეოს ღია სათაგურში შენივე ნებით შემდგრალს ნემსკავზეც დოლარები რომ დაგხვდა წამოგებული, სისარულისგან გონიერა ისე დაკარგე, სათაგურში არხეონად წამოკატრაილდი და სამშობლოს გაყიდვით წამოვნი დოლარებით ტკბები სულელივით. ახლაც თაგვის პოზაში ხარ, იმ მთვრალი თაგვის, რომელმაც ღამურა დაინახა, გადაირია სისარულისგან, – შეხედეთ, შეხედეთ, – წამდვილი ანგელოზიო, – გაეკიდა და ვერც მიხვდა, ისე გადაიჩეხა კლდეზე!

— გასკვი გულზე, ჩემთვის ოჯახზეც
და სამშობლოზეც მეტი თავისი უფლებაა,
კაცობრიობის ამ უდიდეს მონაპოვარზე
კი გომების და რქიანების ხათრით ვერ
ვიტყვი უარს. მაშ, სანდრიკოს დედამ
რაღა ქნას, თემუკას მოყვანას რომ
აპირებს ცოლად? გამოდით, გამოდით
თქვენ-თქვენი გამოქვადულებიდან და
შეისუნთქეთ თქვენც თავისუფლების
ჰარი, — ადამიანი თავისუფალია და
ყველაფრის უფლება აქვს, რაც მოე-
პრიანება! არ დამიწყო ეხლა: ღმერთი
და ხატი, ათი მცნება და...

— ღმერთო, რატომ აგვიანებ ხოლო-
მე?! — ლამის ტირილით ეკითხება
სასოწარკვეთილი სალომე ღმერთს —
როდის, როგორ მომპარეს ის ანგე-
ლოზივით ბავშვი... როგორ, რანაირად
მომაჩერებ მის მაგიერ ეს ამაზრზენი, უგ-
ვანი არსება ... და მარტო მე?! მთელ

გონიერ საქართველოს ... მთელ გონიერ კაცობრიობას...
– ჩაა! დაიმახსოვრე ერთხელ და სამუდამოდ, რომ
ჩემთვის არა აქვს მნიშვნელობა არაფერს! თავისუფალი ვარ
და ცოლად მარიკუა მომყაყა! მაგ შენს ხელისგულისოდენა
თბილის ჰო, მართლა ერთი რაგ გამორჩენია მარიკუას
შესახებ და ბარემ მე გაგაცნობ და მევე გაგახარებ ამის
შესახებაც. – მარიკუა ათი წლით უფროსია ჩემზე და ისიც,
თუ შენივე სიტყვებს გავიმეორებ – იმ „ავადსახსენებელ“
არასამთავრობო ორგანიზაციაშია ჩემსავით! აბა, ჩააო...
ჩააო!

— ნახვამდის, ნახვამდის, მთვრალო, მთვრალო კი არა,
გალეშილო თაგვო! თავისუფალი მხოლოდ გიყია და იმ
უძედურსაც ოთხედელშუა კეტავენ ხოლმე, უპირველეს
ყოვლისა, იმიტომ, რომ ჯერ საკუთარ თავს არ ავნოს რამე
და მერე სხვას. ერთი წუთით მომისმინე კიდევ, — შენ თუ ხარ
ასე უკიდესანოდ თავისუფალი, მეც მაქვს კანონმდებლობით
მონიჭებული თავისუფალი ნება ერთ საკითხში, — რადგან
უკვე ზრდასრული ხარ, რადგან ყველაფერი საუკეთესო
მოგეცი, რაც შემეძლო, შენ კი არ მიიღე და არჩიე, უგვანი
და გადაგვარებული არსება გამხდარიყავი, სრული უფლე-
ბა მაქვს, ამ ჩემი ნაშრომ-ნაოფლარი ბინიდან სამუდამოდ
მიგაბრძანო. ერთს მოღალატეების ადგილი ამ კედლებში
არ არის და გიჩვენებთ, როცა იქნება, სამშობლოს როგორი
სიყვარული ვიჟით ჭრიშარიტმა ქართველობმა!

— ოჲ, არ ამატირო ეხლა! მთელი ამერიკა და მთელი დასავლეთი ჩვენ გვეხმარება... ფული, — რა საპანკოზე, რა ქეშად, ყელამდე გვაქვს და რაში მჭირდება შენი ნიგნე-ბით გაძეგილი ბინა. მალე სახლები კი არა, სასახლეებიც გვექნება, რა აქ, რა საზღვარგარეთ! ისე, აქ დროებით ვართ, თორებ რა გვინდა ამ საქაჯეთში.... საზღვარგარეთ, საზღვარგარეთ!

ტანზე შემონცხვეულ, კოჭებამდე აქაჩიულ, მუხლებზე
ძაფებშემორღვეულ ჯინსსა და წითელ, დეკოლტირებულ
მაისურში გამოწყობილი უძვირფასეს სუნამოს იფრქვევს
მკერდსა და მოღავებულ იღლიებში, კაყიფილი ითვა-
ლიერებს უნაზეს ყელსაბამს, ლურჯი და მწვანე გველებით
მოსვირინგებულ მკლავებს და, კარის გაჯახუნებით, კმა-
ყოფილი ეშვება კიბეზე.

„აუ, რა სიურპრიზის ვუმზადებ მარიკუჯას! რა ცის, რომ სწორედ დღეს უნდა ვთხოვო მისი ხელი იჯახს... მე მგონი, ყვავილებიც კარგად შევარჩიე. რა ვიცი, ყველაზე ძვირი ეს ღირდა და... აი, ეს სადარბაზოა. იმედია, ბებიაჩემივით გომიერი და ქაჯები არ იქნებიან. აი, ეს კარია. გაგიჯდება სიხარულისგან, რომ დამინახავს, ჰო, მართლა, დედას რა ჟერა? მარა, მოონი.

ნიკუეა მკერძოზე იხუტებს უზარმაზარ, ულამაზეს თაი-
გულს და აუღელვებლად აჭერს თითს ზარის ღილაკს.

გეგონება, სულმოუტქმელად ელოდნენო, კარი მეყსეულად ილება და გარეთ ერთომეორის მიყოლებით გიუჟებივით გამორბიან ერთმანეთის მსგავსი შუახნის ქალი, ასალგაზრდა ბიჭი, ასალგაზრდა გოგო და სხვებისგანაც და ერთმანეთის-განაც რადიკალურად განსხვავებული ორი პატარა ბიჭი – ერთი თეთრი, მეორე ცვითელი.

– მე მარიკუკას... მე მარიკუკას... – რატომძაც უკან
– უკან იხევს ნიკუკა.

– მიგხვდით, მიგხვდით, ვინც ბრძანდები, ამოსაწყვეტო! მაშ, შენ დაათრევ კაზინოებში ჩვენს გასაქრობ მარიკას?! მაშ, შენ ააღებინე მევახშისგან იმხელა თანხა და შენ გვაკარგვინებ, შე ამოსაწყვეტო, ბინას?! დღეს მოგვაკითხეს ქურდებმა, – ორი დღის ვადას გაძლევთ, ბინას თუ არ გაყიდით და იმხელა თანხას არ გადაიხდით, სათითაოდ ამოგხოცავთო... მაშ, შენ შეათრიო ქვეყნის დამატევაპარ არასამთავრობო ორგანიზაციაში ეს ერთუჯვრედანი, უტიკინო ქალი? მაგ შენ ხარ ის, ვისგანაც ტყუპ ნაბიჭვარს ელოდება ის გომბიო? ლევან, შვილო, ნუ უყურებ ასე გააფირებული და ნუ იკაპინებ სახელოებს, – როგორ გონია, შენ მიგიშვებ ამ გაურკვეველ არსებაზე? ვაუკაცი ხარ, ერთიც რომ

დაარტყა, იმ წამსვე მოკვდება და მერე, ამ ვირთხის გამო კაცის მკვლელი უნდა დაგერქვას? აბა, ჯერ ეს საწყალი ყვავილები მომეცი, ვირთხავ! რა უნდა შენაირების ხელში ამ უცოდველ ანგელოზებს. ლელა, გამომართვი, ლარნაკში ჩააწყვე, წყალი დაუსხი და კლასიკური მუსიკა ჩაურთო, ხომ იცი, ესენი როკის ხმაზე ჭკნებიან და კლასიკურზე იფურქენებიან. ეს უვანიც როკმუსიკით იქნება გაულინთოლი, ცოტა ხანში ამის ხელში უკვე ისედაც დაჭრებოდნენ. იატაკის საწმენდი მამაპაპური ჯოხი გამომიტანე, თორემ თურქული ერთ დარტყმასაც ვერ გაუძღვებს... მაკრატელიც, ლელა! მაკრატელიც! ამ ბალერონს ისე აქვს შემოტანილი ეს საზარელი კოლგოტივით შარვალი... ლევან, დამებარე, შვილო... ხელი არ გაისვარო ამ არაკაცზე, ფეხი დააჭირე ფეხზე მაგრად, ჯერ ერთზე, მერე მეორეზე, კარგად გალესილი მაკრატელია, წამში შემოვაჭრი... ასე... ახლა ამ საზარლად მოსვირინებულ მკლავებზეც დააჭირე, რომ ქალივით გრძელი თმაც გადაეკრიჭო და ეს დეკოლტეც შემოვაჭრა... უი, კინალამ საყურე დამავიწყდა! ყოჩაღ მე, ჯერ კიდევ შემრჩენია ძალა, - მშვენივრად ჩამოგახივ ამ დასაყრუებელი ყურიდან ეს ბრჭყვიალა... ეს საპატარძლო ყელსაბამიც მივაყოლოთ. ლელა, შედი შიგნით, ტრუსიც შემოვაჭრო... არ მინდა, შეხედო... ესეც ასე! ლევან! იატაკის ჯოხი! აბა, გადაგვარგზულო არსებავ, ესეც შენ! ესეც! ესეც! ვაიმე, გონებას კარგავს მგონი და სახელი მაინც გავიგო, ვისზე ვიყარე ასე ლამაზად ჩემი ოჯახისა და ქვეყნის ჯვარი... საწყალი ჩევენი საქართველო, გაივსო ამ გამაოგნებელი არსებით.

— აღლო-ო! — ნაფლეთებად ქცეულ წითელ მაისურს
ტორეადორივით უზრიალებს ცხვირწინ კიბის ბაქანზე გა-
შოტილ შიშველ-ტიტველ, ფეხებშეუა წითლად და შემზარავად
ავარვარებულ თაგხოტორა ნიკუკას მაია და ცნობისმიყვარე,
განციფრებულ მეზობლებს თვალს უკრაგს — სახელი მაინც
გვითხარი შენი, რომ ის შენი კახპა მარიკუკა გავახაროთ,
რა გაჭირა, ნაგავო?

— თაგვით... თაგვით... — და გონებას ამჯერად უკვე სრულიადაც არა გადატანითი მნიშვნელობით კარგაცია ნიკურა.

ଓଡ଼ିଆ ଲେଖକ

ინ კარგარეთელი

პრეზიდენტის ბრძანებები

სასწაული შობის ერთ ღამეს ჩემს ცხოვრებაშიც მოხდა...

ლამაზი დღე იყო, დილიდან თოვდა და
თოვდა, ციდან წამოსულ თოვლის ფიფქებს
მიწა მხურვალედ იქრავდა გულში, ისეთი სა-
ლამო იყო, გული სახლში ვერ მიჩრდებოდა.
მიყვარს უმისამართოდ ხეტიალი, როდესაც
თოვს, განსაკუთრებით მაშინ, თუ მარტო
ვარ და სახლშიც არავინ მიცდის. ჰო, რა
მნიშვნელობა აქვს, შინ რომელ საათზე და-
ბრუნდები, თუ იქ არავინ აყურადებს შენს
ნაბიჯებს, არავინ გიღმის და საშპბარ სუ-
ფრასთანაც არავინ გამშვენებს გვერდს?...
არ ვიცი, რატომ, მაგრამ მარტოობა ისე
ხელშესახები და სევდიანი არასოდესაა,
როგორც დეკემბერში, განსაკუთრებით კი
მაშინ, როდესაც თოვს...

საოცარი თვეა დეკემბერი, მე რომ მყითხო, თვე კი არა, წელინადის დროა, სხვანაირი, ჯადოსნური და ლამაზი, ასაკის მიუხედავად, ბავშვურ ოცნებებს რომ აღვიძებს ადამიანის გულში. მიყვარს საახალწლოდ მორთულ ქუჩებში უმისამართოდ ხეტიალი, განათებული შენობებისა და საახალწლო ტექსტებით აჭრელებული ბილბორდების თვალიერება. გული სასწაულის მოლოდინითა და სიხარულით მევსება, თუმცადა ეს სასწაული არასოდეს ხდება, ან იქნებ ყოველდღე ხდება და მე ვერ ვამჩნევ. ადამიანები ხომ სასწაულს რაღაც განსაკუთრებულ შემთხვევას ვეძახთ... ყოველთვის, როდესაც საშობაოდ მორთულ ქუჩებში დავიარები, ნარმოვიდენ ხოლმე, რა კარგია, როდესაც ცივი და დატვირთული დღის შემდეგ სახლში დაბრუნებულს ოჯახის წევრები ღიმილით გეგებებიან, უმაღვე სამოსს იცვლი, ხელებს იპან და ლამაზად მორთულ სუფრასთან ჯდებ, გვერდს კი შენთვის ძვირფასი ადამიანები გახვევიან. მე რომ მყითხო, ამაზე დიდი ბერძნიერება არც არსებობს ამ ცისქვეშეთში – გყავდეს ადამიანები, რომელთაც უხარიათ შენი დანახვა, რომელთაც წრფელად უყვარსარ. ჰო, აი, ასეთი თვეა ჩემთვის დეკემბერი, თვე, რომლის ყოველ დღეს ოჯახური გარემო, საღამობით გულწრფელი საუბრები, ქველი ამბების გახსნება და ლუმელზე დალაგებული მანდარინის ქერქის სურნელი უხდება, თუმცადა ეს ჩემთვის უცნობი და მიუკვდომელი ფუფუნებაა. აღბათ ამიტომაც არის, რომ წელინადის ამ დროს მარტომბაც ყველაზე ხელშესახები და მძიმედ ასატანია.

ამომავალი ბოლი ღრუბლებივით მოქუჩებულიყო მათ ზევით. ვინატრე, მხატვარი მანც ვიყო, რომ ეს საოცარი სიშვეიდე და უბრალოება ტილოზე გადამეტან-მეტან ჯიბიდან ტელეფონი ამოვიდე, მაინტერესებიდა, რომელი საათი იყო, მაგრამ ელემენტი მცვდარი იყო, ამიტომ სხვა გზა არ მქონდა – დამართს დავუყევი იმ იმედით, რომ გზად ტრანსპორტი შემხვდებოდა, თუმცა მანქანის კი არა, ადამიანისთვისაც არ მომიკრავს თვალი. ყველაფერი გამქრალიყო, ზამთრის სითეთრის გარდა. ირგვლივ გამეფეხულ სიმშვიდესა და მყუდროებას მხოლოდ ფეხებულ მოყოლილი თოვლის ხრაშუნიარვევდა. უახლოეს გაჩერებასთან მივედი, სკამი გადავწმინდე და დავჯექი. თოვდა და თოვდა. ამინდი იცვლებოდა და ყინვაც მატულობდა. ხელისგულებს ორთქლით ვთბობდი, მაგრამ უშედეგოდ, სიცივე ძაღლსა და რბილში ატანდა. ეს პატარა სოფელი ბავშვობის მოგონებებს აცოცხლებდა, მოგონებებს, რომელიც ყველაზე ძვირფასი განძივით მქონდა გადანახული.

მაშინ პატარა ვიყავი, აღბათ სუთი-ექსის წლის, დედასთან ერთად ვსერინობდა შობის ღამეს და ბავშვური ცნობისმოყვარებით რაღაცებს ვეკითხებოდი. დედა ბევრ ჯადოსნურ და მაგიურ ამპავს მიყვებოდა შობის სასწაულზე.

„არ არსებობს, შობის ღამეს რამე გულით ინატრო და არ აგისრულდეს“ – მითხრა მომღიმარმა და დასხინა: შობის ღამე განსაკუთრებული ღამეა, ეს სიკეთისა და იმედის ზემინა ცრემლსა და მწერარებაზე... წლები რომ გადიოდა, სულ სურნელი მეტად მშრალა მისი მტკიცე რწმენისა და ოპტი-

მშვიდი საღამო იყო. ფანჯრის
მიღმა ცველაფერი თეთრდებოდა. ჰაერში
ფიფქების კორიანტელი იდგა. ქურთუკს
ხელი დავავლე და გარეთ გავედი. ხარბად
ჩავისუნოქე ზამთრის ცივი და სუფთა ჰაერი.
ქუჩები ხალხით იყო საცხე. მხიარულებისა
და სიცილის ხმა საზეიმო განწყობას ქმნიდა.
სეირნობდნენ, გუნდაობდნენ, სურათებს
იღებდნენ, იცინობდნენ, მღეროდნენ. ჰაერს
ცხელი გლინტგვინისა და შემწვარი წაბლის

სურნელიც ერია. როგორი გადამდებარ
ბეჭნიერება – ვუყურებდი მომლიმარ ხალხს
და მათი სიხარული მეც ბაბედნიერებდა.
რა კარგია, როდესაც ირგვლივ გახარჯულ
სახეებს ხედავ, სიცოცხლის ხალისი
გიბრუნდება. ჯადოსნური ატმოსფეროთი
მონუსხული უმისამართოთ მივაბიჯებდი,
მივუკვებოდი ღამაზად მორთულ
ხიდის რიკულებს და საკუთარ ფიქრებს
ვაყურადებდი. აღარც კი მახსოვს, რამდენი
კილომეტრი ვიარე. ხალხის შეცოტავება ვერ
შევამჩნიე ფიქრებში გართულმა. მივდიოდი
შეუჩერებლად, ჩემ უკან მხოლოდ ნაკვალევი
ჩანდა, რომელსაც საოცარი სისწრაფით
შლიდნენ თოვლის ფიქები. ნუთუ
ადამიანის ცხოვრება და მისი განვლილი
გზაც ასე მაღლ იშლება და ქრება? რამდენი
უცნაური შეკითხვა იყო იმ დამით ჩემს
გონებაში...

გონს მხოლოდ მაშინდა მოვეგე, მთას
რომ მივადექი. გზა დასრულდა, თავი პა-
ტარა სოფელში ამოვყავი, მთის ძირში რამ-
დენიმე ხის სახლი იდაგა, საკუმრებიან

თოვლის ფიფქები მოიშორა და ლიმილით
მომიგო, – ალბათ სტუმრად იყავი აქეთ,
გიჯობს, უკან დაბრუნდე, ამაღამ აქ არა
ფერი გამოიწვის...

— აჲ, გასაგებია, — მივუგე დამწუხერე
ბულმა, — სტუმრად არ ვყოფილვარ, — ნეტავ
თუ დაიჯერებდა, რასაც ახლა ვეტყოდი
ალბთ შეშლილად ჩამთვლიდა, — როგორ
გითხრათ, საკმაოდ შორს ვცხოვრობ...
უბრალოდ, ვსეირნობდი, მერე ფიქრებს
შევყევი, თან ისე ბარდინიდა, საათისსთვის
არც დამიხედაგს. ამ მთას რომ მოვადექი,
მერელა მოვევე გონს. ახლა კი, ტელეფონის
ელემენტიც დამჯდარია და არც ის ვიცი;
აქედან როგორ მივაგნო საკუთარ სახლს
იქნებ ტაქსი მაინც იყოს სადმე ახლოს?

— ნურც მაგისი იმედი გექნება, აბა, ამინდს შეხედე, თოვლი ლამის მუხლებამ-დეა. მისმინე, — მოხუცმა წვერზე ხელი ჩა-მოისვა, ცოტა ხანს დაფიქრდა, თითქოს გონებაში რაღაცას წონისო, მერე მშვიდალ-განაგრძო, — ცოტა ხანში ქარიც ამოგარ-დება, ქარბუქია გამოცხადებული ამაღამი თუ არ იუკადრისებ, შემიძლია შობის ლამეჭ-ჩემთან დაბპატიუჟო. დიდი და მდიდრული სახლი არ მაქს, მაგრამ მე და ჩემი მეულლე სიამოგნებით გიმასპინძლებთ, — მოხუცმა ხელი გამვირა მთისკენ, — აი, იქ არის ჩემი სახლი, მთის ძირას.

არც კი ვიცოდი, რა მეტქვა ან მეფიქრა, ასეთი რაბ წიგნებში თუ წამიკითხავს, გული მადლიერების განცდით ამევსო. თუ არ შე განუხებთ, მადლობელი და გარჩებით-მეთქმ ვუთხარი და გავყევი. გზაში ვსაუბრობდით მოხუცს კარგი იუმორი აღმოაჩნდა, ამ ღა მით თუ რამე გამაცინებდა ერთიანად გა ყინულს, ვეღარ წარმომედგინა. რა მადენიმე წუთში ხის საფეხურებიან სახლს მივადექით მომრგვალებული ფანჯრებიდან სინათლე გამოიდიოდა, საკვამურიდან ამავალი ბოლო პაერში მოფარფატე ფიფქებში უჩინარ-დებოდა. კაცმა კარი შეაღო და ღიმილით შემიძლვა შინ, ქურთუკი გამომართვა და შემიპატიიუ.

— ჩუასტები გამომართვი, ჩემი შვილის
არის, ჩაიცვი, არა მგონია, ეწყინოს, — მომ-
მართა ხალისიანად და მეუღლეს დაუძახა,
სტუმარი მოგიყვანეო, — შინაურულად მოე-
წყვე, აი იქ შედი, მისაღებში უფრო თბილა.

სიმართლე გითხრათ, არასოდეს მინა-
ხავს ასე უპრალო და ასე მყუდრო სახლი
გულში საოცარმა სიმშვიდეზ დაისადგურა.
თბილოდა, ინტერესით ვაყოლებდი თვალს
ძველ რადიოლას, ლამაზად მორთულ ღა-
რიბულ სუფრას, ბუხართან მდგარ ნაძიის-
ხესა და კედელზე ჩამოკიდებულ ნახატებსა-
სიმშვიდე, რომელიც მაშინ ვიგრძენი, არც
მანამდე განმიცდია და არც მას შემდეგ...
ტელევიზორის ქვეშ, ბუხრის თაროზე და-
ლაგბულ სურათებს დავიწყებ თვალიერება.

— ეს ჩვენი ვაუიშვილია, — მომესმა ნაზი
და ტკბილი ხმა, რომელმაც ბავშვობის მიძინ-
ნებული მოგონებები ერთბაშად გამოაღვიძა.
თვალებზე ცრემლი მომადგა, გული ისე ამი-
ჩქარდა, მეგონა, მთელი სამყარო გაიგონებ-
და. ქალის ტკბილმა ხმამ დედა გამახსენა,
— ახლა ამერიკაშია, თავის ცოლ-შვილთან

ერთად, – განაგრძო ქალმა და გვერდით და-
მიდგა. – სამი წელია არ მინახავს, დამპირდა,
ამ გაზაფხულს აუცილებლად ჩამოვალო.
აქ დასასვენებელი სახლი იყიდეს, ხოდა,
გარემონტებას აპირებენ, ჩევნთანაც შემო-
ვლიან, – ხმაში სევდა შეეპარა, – რთულია,
ახალგაზრდებს აუხსნა, რომ მათგან მეტი
ყურადღება გჭირდება...

- დიახ... - ვუპასუებე dლივს გასაგონად
და გაცულიმე.

- გამომართვი, - ფინკუნი გამომიწოდა,
- კენცრის ჩაია თაფლით, გაგათბობს...

ქალი დედაშვილური მზრუნველობით
მეკითხებოდა ჩემს ამბავს, თავადც ბავშვ-
ური გულწრფელობით პასუხობდა ჩემს შე-
კითხვებს, კაცი კი ბუხარში შეშას აწყობდა.
ბავშვობის მერი ასეთ გარემოში არასოდეს.

ବ୍ୟାକୁରା ପାଇଁ କ୍ଷେତ୍ର ଦେଖିଲୁଛା ମାତ୍ର ନୀତି କାହାରେ କାହାରେ
ବ୍ୟାକୁରାକାରୀ ମେଘନା, ଶିଥମାରୀ ଯୁଗମେ
ଏକ ଗାମରେଦ୍ଵୀପରେ-ମେଘଜୀ, ବନାକୁର୍ରେ ମଥିଲୁଣାରେ
ଶେମତ୍ରିବ୍ୟାକୁରାଲୋ କ୍ଷେତ୍ରରେ କା ଏକା, ଗୁଣିତ ତଥ୍ରୀ
ଦୂରାଳୀ, ମାନ୍ଦିନ୍ତି ରାମକୃଷ୍ଣା କାଳା ଏକେ ଏକାମିନ୍ଦ୍ରିଯା
ପ୍ରୁରାଦର୍ଶକାରୀ ଏବଂ ଶିଥରେ।

ଦ୍ୱାରା କାହାରୁ ଲୁହା ଛାଡ଼ି, ଗୁଣ୍ଠା କାହା
ଦ୍ୱାରୀ ଇଯି, ବ୍ୟବେନ କା ସାମନ୍ଦାର ଶ୍ୟାମରାସତାନ
ବିଲ୍ଲକ୍ଷେଦିତ, ବସାଉପରିବନ୍ଦିତ, ବିଚିନ୍ତନଦିତ ଲେଖ,
ତିତକ୍ଷେତ୍ର ଏତମାନ୍ତରିତାନ ଦେଖିଲୁ ମୋଗନ୍ଦେଖିବା
ଗୁପ୍ତାବଳୀରୁଥିବା. ରାଜନୀତିଲା ସାମନ୍ଦାର ମୁଖୀକାଳୀ
ଶ୍ୱରାବ୍ୟାଧା, ଲେଖିବା ଗାନ୍ଧିଚିନ୍ଦା ମୂର୍ଖନ୍ଦା, ତିତକ୍ଷେତ୍ର
ରାମଦେଵିନୀମେନ୍ଦ୍ରିଯାନି କେତ୍ତିଲୁଇଲି ଶ୍ରେଷ୍ଠେ, ରାମ-
ଗନ୍ଧି ଏହିବିନି, ଶିଶୁ ଫାଵଦରୁନିଧି, ମାର୍ତ୍ତିମନୀଦିଲୁ
ମନୀମ୍ଭ ଲୋଦି, ରାମଭେଲସାତ୍ତ୍ଵ ଅମ୍ଭଦେବ ବାନି ତାନ
ଫାଵାତ୍ମାରୁଥିବା, ସାଧଦାତ୍ତ୍ଵ ଶ୍ରୀଵାଲ୍ଲଙ୍ଘ ଗାମିରା-
ଲିପୁମ.

მოხუცები მესაუბრებოდნენ, ათას
სახალისო ისტორიას მიყვებოდნენ, მათთვის
ცხოვრების წიგნი ნელ-ნელა იშლებოდა ჩემ
წინ, მე კი დიდი ინტერესით ვკითხულობდი
ამ წიგნის ყოველ ახალ ფურცელს.

ଲାରିବ୍ୟୁଲ ସାବଲ୍ପଣୀ ବ୍ୟାପାର ଓ ମହିନ୍ୟୁତାଳେ
ଗରତାର୍ଥ, ମାଘରାମ ଓ ଲାମିତ ହେଠି ସିନଦିନରୀ-
ସା ଏବଂ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କିଳା ମେଘେଶ୍ଵରାଚ୍ଚ କୁ ଶୈଶ୍ଵର-
ଧେବନାଥାତ୍. ଗାର୍ଜେ କ୍ଷାରବ୍ୟୁଜି ଦୋଷକ୍ରମଧର୍ମ,
ଶ୍ରୀରାମଙ୍କିଳାର୍ଥ ତାପିତା ଏବଂ ତାପିତା, ହୃଦୟରେ
ଯାନନ୍ଦରେଖାର୍ଥ ମହିନାରୁଦ୍ଧିର୍ବଳାର୍ଥ ମହିନାରୁଦ୍ଧିର୍ବଳା
ମେଘଲାଲାର୍ଥ ମେଘଲାଲାର୍ଥ ମେଘଲାଲାର୍ଥ ମେଘଲାଲାର୍ଥ
ପିତରାପିତରାର୍ଥ ମହିନାର୍ଥ ମହିନାର୍ଥ ମହିନାର୍ଥ
କ୍ରମଧର୍ମ, ରାମ ମାତ୍ର ଶ୍ଵରିଲୀ ପ୍ରମାଦାତ୍ମା ଲାଲ-
ଦ୍ଵାରାନ୍ତିର ଅଭିମାନ ପ୍ରମାଦାତ୍ମା ପ୍ରମାଦାତ୍ମା
ଶାମିନ୍ଦ୍ରବ୍ୟୁଷାର୍ଥ, ତାପିତାର୍ଥ ଅଭିମାନ ଶାମିନ୍ଦ୍ରବ୍ୟୁଷାର୍ଥ

შუაღამე იდგა, მისალებ ოთახში დივანზე
მჯდარი გაყვურებდი ქარისგან ატაცებულ
ფიფქებს, ბუხარში დანთებული ცეცხლის
ალი ალისვრად ირეკლებოდა ფანჯრის მი-
ნებზე, მოხუცები საუბრობდნენ, მე კი მათ
საუბარს, როგორც ჯადოსნურ ზღაპარს,
ისე ვუსმენდი. უკევ ვიცოდი და მჯეროდა,
მჯეროდა, რომ შპბის ლამეს სასწაულები
მართლა ხდება, მაშინაც კი, როდესაც ამის
არ გნამის...

ჯადოსხური ღაძე იყო, გარეთ გადაუ-
ლებლად თოვდა და თოვდა...

დღის უნგრელი პოეტი ენდრუ აფი, ახალი უნგრელი პოეტის უმნიშვნელოვანების წარმომადგენლი, დაბადი 1877 წელს აღმარტინებული თავადის ოჯახში. იგი თავისი მნიშვნელობით და ადგილით ლიტერატურაში შეესაბამება ჩვენს გალაკტიონ ტაბიძეს, თუმცა ასაკით გაცილებით მასზე უფროსი იყო. თუ გალაკტიონს ჰყავდა მუზა უმშევრენერესი მერი შერვაშიძე, რომელიც პარიზში ცხოვრობდა, ენდრუ ადასაც ჰყავდა

ენდრუ ადი (1877-1919)

ნიურილოსტნილის ნიურილო

შლამიანია ღრმა, შავი თხრილი,
სიკვდილით რილია და იქ არიან
ბებერველია მოტრფიალენი
მეომარები და უსარიათ.

ბენდინერები, ვისაც ოდითგან
თვით სიკვდილამდე უყვარდათ ძლიერ.
თან ახლდათ ასი კოცნის მოყვარე
ერეტიკოსი – ვერ ცვლიდნენ იერს.

ისე კვდებიან, რომ არც კვდებიან
და თუკი მიანც გარდაიცვალნენ,
მაშ მონშებად ევლინებიან
დიდ გამარჯვებას, რომ მიეძალნენ.

ახალგაზრდები – კოცნა რომ ძალუხტ
და სულელურად კოცნას ცდილობენ,
სიკვდილით რილის პირს მიელტვიან და
არ ჰგვანან, არა სასაცილოებს.

განისვენებენ ბებერპანები
და მკვდარ სიმღერებს არ უჩანს ბოლო
და კილდოდ კოცნა მღერის მოყვარულს
სამარადისოდ სურს გაყილოს.

ჭრივი ბიჭიბის უწეს

გიორგობის დროს ლამით გასჭირით
თქვენ, დამურები შემფოთებული:
რომ აშმორებულ ქველ დარბაზებში
ქვრივი ბიჭები ცეკვავენ გულით.

კველა თეთრია, კველა სულელი
და გაზაფხულის მთვარეს ელიან.
„ჟე. შარლოტა!“ და „ავემარიას“
ფეხთა ბაკუნით თანაც მღერიან.

მოქრის ქიმერა – ქალების ჯარი
და სადაც მივა, ჩერებება ყვავის.
მათ მისდევს მღვდელი – წმინდანი ჯვარით,
ნურიან კეტით – ქალაქის თავი.

გიორგობა დღეს საბია ცეკვა,
ღამით ტირია, ერევათ ვნება
და იქ ცვივიან მოულოდნელად,
სად ქალები და ვარდები ჩნდება.

შორიდან ისმის მათი ხმაური,
ენატანიებს არ მოაქვთ ჭორი:
„ოჳ, ქეიფობენ ქვრივი ბიჭები
პატივდებულთა ნანგრევთა შორის“.

და თითო ვარდს წყვეტს თითო მათგანი
და ერთი ოხვრით განთიადს ხვდება.
ლედის დაექებს, მისჩერებია
ლურჯ-მოლრეცილი ტუჩებით კვდება.

დილით ტყუილად შემოკრა ხალხი,
კვალი არ არის იმის, რაც მოხდა –
წვეთი სისხლის და ცრემლი კედელზე,
სულელურ ლექსთა ფურცელზე ოხვრა.

ჰორთონის ძორები პოეტი

კუმანთა ჯიშის დიდთვალა ბიჭი,
განამებული ათასი დარდით
ნახირს უკლიდა, ჰორთონის კუნ
ერეკბოდა – ის ახლაც დადის.

საღამოს ბინდი და მირაჟები
იპყრობდნენ მის სულს მრავალჯერ, ჰორდა
მას ეზრდებოდა ცვევილი გულში,
ხოლო ნახირი თავისთვის ძოდდა.

ფიქრობდა ლამაზ საოცრებეზე,
ქალზე, სიკვდილზე, ღვინოზე – ღირსი

მუზა, ასუებ პარიზში მცხოვრები ლამაზე ქალი,
რომელსაც უზრდა ლედა და უძღვნა არაერთი
შესანიშნავ ლეგენა. თუმცა ლედა გათხოვილი
იყო, მაგრამ მათი რომნენ ნლების განმაღლებაში
გრძელდებოდა – 1904-1912 წლებში სწორედ
ლედის დახმარებით ჩავიდა ადი პარიზში 1904
წლს და იქ მოელი ნელი დარჩა. გალაკტიო-
ნისან განსხვავებით, ადის სიყვარული პლა-
ტონური არ ყოფილი.

და ქვეყნის ყველა სხვა მხარისაკენ
წმინდა სიმღერა ისმოდა მისი.

და ჭეყუიანი შარვლით მოსილმა
ამხანგებს და ნახირს უყურა,
დაასამარა სალეური ჰანგი,
იგინა და თან უსტვინა ძმურად.

ჯ არო მოური

გვიან მოვიდა ის ქალი,
რომელსაც ასე ვლოცავ.
სიცარიელეს კლავს იგი,
აქ ფუჭად ვყვირი როცა.

ოპო, ეს დიდი უდაბნო,
სიცარიელე უნგრული
ამ ჩემს ფრთხებს უკვე რამდენჯერ
გლეჯდა, ურტყამდა ჩურჩულით.

დაყვიალებ და სულის კლდე
ცრემლებს არ იდენს ფიქალი:
ადრე მოვედი მე აქ და
გვიან მოვიდა ის ქალი.

ხელი თოვზე

დაბორჯილა ჩემი სული,
რომ ტლინავდა კვიკცი ცეცხლში.
სულ ამაღ ვამათრახებ,
მათრახი ფუჭად მაქვს ხელში.

თუ გინახავთ უნგრულ ველზე
სისხლიანი დუჟით კვიცი:
გადაჭერით მისი თოკი,
უნგრული სულია ის, ვიცი.

ერიცრისნის ჩხერიმელი

და აღტაცება ჩაქრა ველური
ჩემს ძარღვებში და სულის ნაპირას.
ო, ნარმართული მე მქონდა სული
და ბრმა იმედშა გამინაპირა.

და ტრიალებდა ირგვლივ უზარო
გუგუნით, მძვინვარებდა ქვეყანა.
ფიდ ჰარმონის ვეძებდი უფრო,
რომ დარდი გულზე გადამეყარა.

აპოლონისთვის მე გლეხკაცს ვქმნიდი,
მღერის მოყვარეს, ნარმართს და ძლიერს,
ვინც მოტრფიალე, ამღერებული
საღამოს ბინდებს შეუცვლის იერს.

ნარმართულ ძალით, სიმღერით, დარდით
აღარ ბობოქრობს ეს ჩემი სული,
ის ჩაკლეს ეკვანგელისტთა ბრბომ და
ქრისტიანებმა, ან გარდასული.

ხელი ცხვრის

ეს მინა სულთა საფლავი არის,
კვაპროსის მინა, ობოლ-საფლავი,
ოდესლაც ბევრი სისხლი დაინთხა
მკვლელობის შხამად, დაუდაფუავი.

აქ ის ცხოვრობდა, ვინც აღარ არის
და პირველობას ვინც იჩემებდა.
უნაყოფოა აქ აფეთქება,
სულთა შეჯიბრი ჩვენ გვეჩვენება.

ეს მონცილი უნგრული ველი
სიკვდილის სუნით, შეენალებიანი...
ცას შესჭყიოდნენ ჩაკლუნი სული
ნაღვლიან წყევლას ადამიანის.

ბევრი კი ვინც აღარ არის
და პირველობას ვინც იჩემებდა.
უნაყოფოა აქ აფეთქება,
სულთა შეჯიბრი ჩვენ გვეჩვენება.

ნერინჩესრი მუხების შორის

ხმება, ხმება ნეკერჩალი,
ამაყი ხე, უნგრული ხე,
ფეხებით რომ მითრევს ქვემოთ,
მიმაჯაჭვავს დედამინას.

დაყრის ფურცლებს ადრიანად,
ყვავილებს გაიყრევინებს.
არასოდეს აგვიანებს,
წმინდა მზისკენ ტოტებს იწვდის.

ეს ფოთლები ფოთლებია,
ყვავილები – ყვავილები?
ჩრდილს არა ჰგავს ჩერენი ჩრდილი,
ვართ მახინჯონი მინიერნი.

ენდრუ ადის პოეზია ხასიათდება მდიდარი
სახ-სიმღერლების გამოყენებით, ნეოლი-
გიზმებით, სიტყვათემნაღმობით, თემატური
სიმღერით, ფოლკლორთან სიახლოვით.
ადი ენდრული მრავალმხრივ ლიტერატურულ
მოღაწეობას. იგი გარდაიცვალა 1919 წელს
ხანგრძლივი, მძიმე ავადმყოფობის შედეგად.
ათავსის უდიდესი მისამართი არ ყოფილი.

ვდგავართ ცას მიჩერებულნი,
უფოთლოა ისიც და მეც.
მუხებს შორის, მუხებს შორის
რისთვის უცოცხლობელ საბრალონი?

ფარიშერანგი ნიურილი

„რადგან ფარიშევანგი რატუშაზე ჯდება,
ბევრი კა ბიჭი გათავისუფლდება.“

ნაზი და ამაყი ფარიშევანგთა კრიბა
გვამცნობს – სხვანაირი ახალი დღე დგება.

სხვანაირი ხვალე, სხვანაირი ბოლო,
ახლა სახ-თვალთა ხილვა გვინევს მხოლოდ.

ახალი ქარები ბებერ, უნგრულ ხეებს
ააკვენებს, ველით ახალ სასახლეებს.

ან ვართ სულელები და დალუპულები,
ან იცნება ჩევრი ჩანს, აღესრულება.

ალები ახალო, რომენავ, წმინდანებორ,
ნუთუ ისევ ნისლში გაუჩინარდებით.

ან ეს ფარიშევანგი დაანგრევს რატუშას,
ან ჩევრი სულები მას მორჩილად უჩანს.

ან ახალი აზრი უნგრულ ზმანებას ექნება,
ან არ შეიცვლება უნგრული ცხოვრება.

„რადგან ფარიშევანგი რატუშაზე ჯდება,
ბევრი კა ბიჭი გათავისუფლდება.“

რაზან გოგირი

კურთხეულ იყო, საოცრებების
სარკეში ჩანდა შენი თვალები,

რადგანაც მხოლოდ მე მიყურებდი.

ՀՐԱՄԱ ՇԱՀԱՅԹՑԵՂ ՏՀ ՅԱԿՈՎ

հԵՅՏ ԾՎԱՀԱՊՑ – 95

ბატონ რევაზ თვარაძეს პირველად ქალაქ ცხაკაიაში (დღევანდველი ქ. სენაკი) „შეეხვდი“. სკოლის მოსწავლემ, მა-მის სეულ ბიბლიოთეკაში მისი 1964 წელს გამოცემული წიგნი „ლიტერატურული წერილები“ ვიპოვვე. ჩემი ყურადღება, მიიპყრო წერილმა „ძველთაძეველი ცოდნა და რუსთაველის ჰელიოცენტრიზმი“. არ მახსოვოს, ამ ინტერესის მიზეზი რა იყო — ის, რომ სკოლაში „ვეფხისტყაოსანს“ გავდიოდით, უცხო და საინტერესო ინფორმაცია, ამ წერილიდან რომ შევ-იტყვე თუ მამის სეული საზაბასმები წერილის კიდეზე. ასბათ სამივე, თუმცა მაშინ ბევრი რამ ვერ გავიგვე. მოგვიანებით ამ წიგნის შესახებ ბატონ რეზის რომ ვუამბე, არაფერი უთქვამს, მხოლოდ გაილმა.

უნივერსიტეტში სწავლისას და შემდეგაც ქართულ
სალიტერატურო სიკრცეში მიმდინარე მოვლენებს, რასა-
ვირველია, თვალს ვადევნებდი. მათ შორის ჩემს ყურადღებას
რევაზ თვარაძის ნაშრომებიც იპყრობდა. საინტერესო ლიტ-
ერატურულ-ფილოსოფიური წერილები, უილიამ ფოლქერის
რომანების „სოფელი“ და „ქალაქი“ მისეული თარგმანები,
რომელიც იმდროინდელი ლიტერატურული ცხოვრების მნიშ-
ვნელოვანი მოვლენა იყო. ყოველივე ამის დაგვირგვინება კი
1972 წელს დასტამბული მისი „გალაკტიონი“ იყო, რომელმაც
ჩემს „სტუდენტურ“ ბიბლიოთეკში განსაკუთრებული ადგი-
ლი დაიკავა. გალაკტიონი როგორ არ გვიყვარდა, მაგრამ ამ
ნიგნის შემდეგ თითქოს სხვა სამყაროში აღმოჩნდით, სხვა
სიღრმით და სხვა ფერებით დავინახეთ გალაკტიონი და მისი
პერიოდის ნიგნის ავტორის სიტყვებით რომ ვთქვათ: „კითხვის
პროცესში ჩვენ სადღაც ვიყავით, სად ვიყავით? არც ეს
ვიცით. ეს იყო რაღაც ნეტარი ბურანი, რომლიდანაც თავის
დაღწევა არც ახლა გვსურს. ამასთან, ვერც კი ვიგრძენით,
ისე აღმოვჩნდით ამ მდგომარეობაში... ჩვენ მოგვეცა ახლა
რაღაც მთლიანი, დაუნანერებელი, რაღაც ნისლისმაგვარი,
მოგვეახლა და არცა თქმა და ისე შემოგვებლარდნა, ისე
მოგვიცვა ასევე მთლიანად, რომ ვერაფერი შევიტყვეთ.
მერე სადღაც „ვიყავით“, სად „ვიყავით? სად არის ხოლმე
შეღვინებული კაცი?“ მისი არცა თქმა, არცა მოგონება
შესაძლებელ არს.“ ასე თანდათან იკრიფებოდა წარმოდ-
გენა საინტერესო პიროვნებასა და შესანიშნავ მეცნიერზე
და, ერთხელაც... ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტში,
სადაც ვმუშაობდი, სტრუქტურული რეორგანიზაცია მოხ-
და, შეიქმნა ახალი განყოფილება, რომელსაც გრძელი და
შთამბეჭდავა სახელნოდება ჰქონდა: „ეროვნული სტრუქტუ-
რული პრობლემების კვლევის განყოფილება“ (რა თქმა
უნდა, ლიტერატურის – მ. შ.), რომლის ხელმძღვანელსაც,
რევაზ თვარაძეს, არანაკლებ შთამბეჭდავი გეგმები ჰქონდა
(სხვათა შორის, მე შემომრჩა მისი გეგმის ხელნაწერის ასლი,
რომელიც სახელმძღვანელოდ მოგვცა თანამშრომლებს).

ბედის წყალობით, 1997 წლის მაისიდან აღმოვჩნდი ამ განყოფილებაში, რომელშიც მუშაობდნენ მშვენიერი ქალბატონები: ნელი ანდრონიკაშვილი, ინესა გუგულაშვილი, ქეთი იაკობაშვილი, შარლოტა კვანტალიანი, მაია ყანიხაშვილი, მაია ჯალიაშვილი, მაკო ჯანჯილეგაშვილი. რევაზ თვარაძეზე

ନାରମୋଦ୍ଦୟବ୍ନା ମିସି ନାଶରମୀଧ୍ୟବ୍ନା ଶେଷେଗାଢ ଶେଷେକର୍ମନା-ମେତ୍ଜୀ ଡାରନ୍ଦେଶାଚ ମାସତାନ ମୂରଖ୍ୟଦୀ, ପିଠିରୁପ୍ରେଲୀ ଶେଷେକର୍ମିସାଳ ତୁଳତାତାର ଶେଷେକର୍ମି, ତିତିକ୍ଷାଲୀ ଉ୍ତ୍ତାରଣ୍ଧୀ, କୁଞ୍ଚିତ ହିନ୍ଦା. ମାଲ୍ଲ ମିର୍ବ୍ରଦୀ, ରଙ୍ଗରନ୍ତି ମାତ୍ରମ୍ପାରା ଶେଷେକର୍ମିବା ଯୁଗାନ୍ତରେ ପିଠିରୁପ୍ରେଲୀ ଶେଷେକର୍ମିଦିଲ୍ଲେବା. ତବିଲ୍ଲୀ, ପୁରୁଷାଦଳେବୀବାନୀ ଫା ମର୍ମିଯୁଗାରୁଲ୍ଲେ ଅଧାମିବାନୀ ଲମ୍ବରିନ୍ଦିରି ଫା, ପିଠିରୁପ୍ରେଲୀ ଫା ସାମାରତଲୀବାନୀ. ଶେଷେଗାଢ, ରଙ୍ଗଦେଶାଚ ଉତ୍ତରନ୍ଦ୍ରମାଦ ଗାନ୍ଧେପାରା ମିସି ଶେଷେକର୍ମିଭେଦେବାଶ, ତାନ୍ଦାବାନ ଗାଵିଗେ ଫା ହିବ୍ରନ୍ଦ୍ରଦୀ ମିସି ସାଜ୍ମିମାନକବିଦୀ ସିଲ୍ଲରମ୍ଭେଶା ଫା ମନୀଶ୍ଵରେଲ୍ଲୋବା.

„მისი ცხოვრების სტილი, აზროვნების მსგავსად, ყველასგან განსხვავებულია. სიტყვაძუნწი და კუშტი ადამიანის რეპუტაცია აქვს, მაგრამ მეგობრებთან ენამჭევრიცაა და შუბლებასნილიც. წერს ისე , როგორც საუბრობს, და პირუკუ... ნიადაგ წარსულისა და აწმყოს გამთლიანებას ცდილობს... გერმანული პუნქტუალობითაა აღსავსე, მაგრამ ერთდროულად გამოისწორებელი მეოცნებეა. რატომძაცხალები მის პირველ თვისებას უფრო ამჩნევს, ვიდრე მეორეს... მას მუდამ ხაზგასმული პატივისცემითა და რიდის ეკიდებან: არა იმდენად გოროზი გამომეტყველების, რამდენადაც ლირსების ზედმინენით განვითარებული გრძნობისა და შინაგანი სიმტკიცის გამო“. – ეს სიტყვები კი მოგვიანებით ამოვიკითხე მისი მეგობრის, არჩილ გოგელიას წერილში, რომელშიც ზუსტად, ნათლად არის დახატული რევაზ თვარაძის პორტრეტი და ამაში დაგვარწმუნა მის გვერდით გატარებულმა წლებში.

ის იყო შესანიშნავი ლიტერატორი და ფილოსოფოსი, ფართო თვალსაწიერის, ღრმა ერუდიციის ადამიანი, რომელმაც თავისი ნაღვანის კვალი ბევრგან დატოვა ქართული საბჭოთა ენციკლოპედიის ენის, ლიტერატურისა და ხელოვნების რედაქტიის გამგემ, მარჯვანშვილის თეატრისა დირექტორმა, „ლიტერატურული საქართველოს“ რედაქტორმა თუ ფილოსოფიის ინსტიტუტის უფროსმა მეცნიერმა თანამშრომელმა.

განსაკუთრებულად აღსანიშნავია მისი საინტერესო და ორიგინალური ლიტერატურული მექავიდრეობა, საუცხოო მო მონოგრაფიები, სახელმძღვანელოები და თარგმანები. და რაც ძალიან მნიშვნელოვნია, რევაზ თვარჯაძე მუდან ხმალშემართული იდგა მშობლიური ენისა და კულტურის სადარაჯონებე. ამის ერთი კარგი მაგალითა მისი ნაშრომი „ქართული ლიტერატურის ისტორია (მოკლედ მოთხრობილი უცხოელთათვის)“, რომლის ანოტაციაშიც ნათლად არის გაცხადებული მიზანი: „... უცხოელთათვის, იმიტომ, რომ დღესდღეისობით უცხოეთის ნებისმიერ ქვეყანაში – ჩვენი უახლესი მეზობლებით დაწყებული და შორეული სახელმწიფოებით დამთავრებული – ან საერთოდ არავერიციან საქართველოს, ქართველების, ქართული მწერლობის, სულიერების შესახებ, ან ერთობ მწირი ინფორმაცია მოყენებათ. მნირი, ხშირად მცდარი და არცთუ იშვიათად – განზრას გაყალბებულიც... არადა, გულდასანწყვეტი იქნება, ქართული სულიერების მშვენება სამუდამოდ დაფარულოს“.

რომ დარჩეს დასარჩევი კაცობრიობისათვეს.”
რაც შეეხება მამულიშვილობასა და სამშობლოს სიყვარულს, ეს გრძნობა მასთან ყოველთვის და ყველაფერში ჩანდა. მისი შეგობარი, ცნობილი მწერალი ზაირა არსენიშვილი გამოსახული გამოხატავს რეზითარაძის პრინციპულ პოზიციას ყველა ქართველისათვის მტკიცნეულ საკითხზე: სამშობლო თუ ჭეშმარიტება. „ასე მგონია, არ არსებობდა საკითხი პოზიცის, ფილოსოფიის, თუ ჩვენი ქვეყნის ისტორიის ქარტეხილების შესახებ, რეზითარაძის შესწავლილი არ ჰქონიდა და ჩაღრმავებით ნაფიქრი. ამიტომაც იყო, რომ რეზითაგოსუფლად და ლაღად გრძნობდა და თავს პაექრძობისას და ძალუძღვა პლატონის სიდიდადის პირისპირ სტაგირელი გაეკრიტიკებინა, შეეძლო შეჰვამათოებოდა ჩვენი დროის სახელმოხვეჭილ ფილოსოფოსს, მერაბ მამარდაშვილს, სამშობლოსა და ჭეშმარიტების შესახებ, და დავერზმუნებინეთ კიდეც თავის სიმართლეში, რადგან, სხვადასხვა ფილოსოფიურ მიმდინარეობაში, სხვადასხვა ფილოსოფოსთან ჭეშმარიტების დეფინიცია სხვადასხვა და ეს სრულიად არ ნარმოადგენს ერთადერთ და უცვლელ სიდიდეს. იმ დროს, როცა სამშობლო სწორედ ერთადერთ და განუმეორებელია, ამდენად, არ არის მართებული ჭეშმარიტება სამშობლოზე მაღლა დავაყენოთ. რეზის, სიმართლის ძიების გარდა, რა თქმა უნდა, მამულიშვილობაც აკაპარა გაბია”.

მსგავსი მაგალითი მრავლადაა მის შემოქმედებაში აი, ამ ადამიანთან აღმოვჩნდით ქართული ლიტერატურული ინსტიტუტში და ოთხშაბათმაც (საინსტიტუტო დღე) განსაკუთრებული მნიშვნელობა შეიძინა და ვგონებ, არა მარტო ჩემთვის (სხვათა შორის, რამდენიმე წლის შემდეგ ისევ რეორგანიზაციის შედეგად, ახლადშექმნილ გალა-აკტიონოლოგიის კვლევის ცენტრში რომ გადავედი, ეს იმავე მნიშვნელობის არანაკლებ საინტერესო იყო, მაგრამ ეს სხვა თემა). განყოფილებაში, სამუშაო შეხვედრებისას, თუ მცირე ტრაპეზის დროს, ბატონ რეზისთან (მას ასე მიმართავდნენ ახლობლები და მათ შორის ჩვენც) საინტერესო საუბრები იყო ქართულ კულტურაზე, რა თქმა უნდა.

ლიტერატურაზე, მის თხუთმეტსაუკუნოვან მთლიანობაზე, პლატონზე, სოფელსა და ზესთასოფელზე, პეტრე იბერზე, ფოლენერსა და, რასაკვირველია, გალატიონზე. აგრეთვე, მთამსვლელობასა და ფეხბურთზე, რომელიც ბატონ რეზის ძალიან უყვარდა. აღარ განვაგრძობ... მასთან ურთიერთობა ჩვენთვის პატივი, დიდი სკოლა და გამოცდილება იყო. ვგონებ, მასაც უხაროდა ჩვენთან ურთიერთობა, უთქვამს კიდეც, ადამიანური ურთიერთობები მიწიერი ყოფის დიდი ფულუნებათ. არ შემიძლია კიდევ ერთი ეპიზოდი არ გავიხსენო. შეიძლება აქ მოსატანი არც იყოს, ეს ყოფითი, ძალიან პროზული ფაქტი, მაგრამ ეს ჩვენი იმდროინდელი ცხოვრების ნაწილი იყო. მოგვხსენებათ, 90-იანი წლების საქართველოს შექირვებული ყოფა, ჩვენი თავშეყრის დროს, ბატონი რეზი, სხვათა შორის, დელიკატურად ჩაურთავდა: „მაქვს თავისუფალი ასი ლარი“ (იმხანად, თუ არ ვცდები, ჩვენი ხელფასი 30-40 ლარი იყო), აქ ჩანდა მისი ბუნების კიდევ ერთი შტრიხი: მოყვასისადმი დიდი სიყვარული და თანადგომის სურვილი.

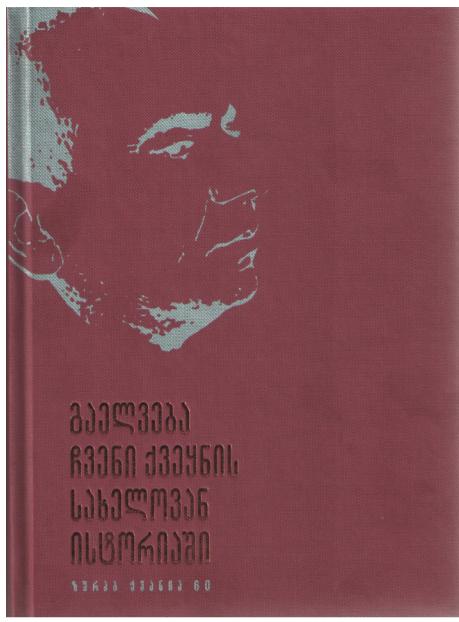
* * *

ჩემი ურთიერთობა განყოფილების გამგესთან ჩვეულებრივი, მოკრძალებული, უმცროს-უფროსის დამოკიდებულება იყო. ამ ურთიერთობის გრადაცია ნაჩუქარი წიგნების ავტორის სუულ ნარჩენებსაც ეყყობა. ბატონი რეზი თავის ახლად გამოცემულ წიგნებს სათანადო ნარჩენებით თანამშრომლებსაც ჩატარდა. პირველი ასეთი წიგნი: „გადასახედი“ (1997 წ.) (მწერლობა. რელიგიური ფილოსოფია. ისტორია.) მეც შემხვდა, ჩვეულებრივი, ოფიციალური-თავაზიანი წარწერა იყო: „ბატონ მამუკა შელეგიას პატივისცემით. რევაზ თვარაძე.“ მეორე წიგნს („ქართული ლიტერატურის ისტორია, I (მოკლედ მოთხოვბილი უცხოელთათვეს“) სულ სხვაგვრი წარწერა ჰქონდა: „ჩემო მამუკა, სიყვარულით გიძლვნი. რეზი.“ მესამე, თავის უკანასკნელ „მოგონებათა წიგნს“ განსაკუთრებული, სითბოსმოგვრელი წარწერა ახლდა: „ჩემს მამუკას. რეზი.“ რასაკვირველია, ეს უპირველესად მისი ადამიანურობის გამოვლენა იყო, პატივისცემა თანამშრომლისადმი. რაც შეეხება ჩემს დამოკიდებულებას, ამის გადმოსაცემად უმჯობესად მიგიჩინიერ თეომურაზ დოიასტელის სიტყვები მომეტანა, რომელშიც ჩემი სათქმელიც ამოვიკითხე: „მიუხედავად თბილი, მიმნდობი ურთიერთობისა, ის არ ყოფილა ჩემი ახლობელი, თუნდაც უფროსი მეგობარი, ის გაცილებით მეტი იყო ჩემთვის – ის იყო რეზი თვარაძე, სიჭაპურიდან აქამიმდე ჩემი უცვლელი თაყვანისცემის, მოკრძალების და მიბაძვის ობიექტი – იღეალი.“ რაც შეეხება რეზისუულ ავტოგრაფიან წიგნებს (ზევით ნახსენებ უავტოგრაფოსაც), მათ ჩემს ნაჩუქარ წიგნებს შორის განსაკუთრებული ადგილი უჭირავთ.

ბუნებრივია, ჩვენი ურთიერთობის მეტი ნაწილი ლიტერატურულ საქმიანობასთან იყო დაკავშირებული. ჩემი წერილის ხელნაწერი: „გალაკტიონის „ოთხი დემონი“ ჩვეული ყურადღებით წაიკითხა, რჩევაც მომცა და ხელნაწერს ბარათიც მოაყოლა: „დიდად სანტერესო წერილია. ვისურვებდი, მალე მეხილა გამოქვეყნებული. ვისურვებდი, აგრეთვე შემდგომი კვლევის შედეგად უფრო ცხადად გამოკვეთილიყო ოთხი დემონისა და ოთხი ელემენტის (სტიქონის) კავშირი, რაც ჯერჯერობით ოდნავ ხელოვნურად მეჩვენება.“ რა თქმა უნდა, შეძლებიდაგვარად გავითვალისწინე ეს შეინშვნა და წერილიც დაიპეჭდა „ლიტერატურულ ძიებანში“. შემდეგ უფრო შორს წავედი. მომზადებული მქონდა ნაშრომი გალაკტიონის სემინარიელ მეგობარზე, პოეტ „დემონზე“, ქუჩუ (დიმიტრი) ქავთარაძეზე, რომლის გამოცემასაც ვაპირებდი. ძალიან მინდოდა, რეზზ თვარაძე რედაქტორი ყოფილიყო და... ძალიან მექანიკა, რომ ის ამ ნაშრომის რედაქტორია.

15 აგვისტის დაბადების დღე პეტრე, 1997 წლიდან ამ დღეს ცულოცავდა, ისე მოხდა, რომ პირველად სენაკიდან მივულოცე — კარგია მშობლიურ სახლში რომ ხარ, მითხოვა და მეტ ცუდილობდი, ყოველ 15 აგვისტოს სენაკიდან დამერეკა. ამ მცირე მოგონებას ახლა სენაკში ვწერ, მარადისობაში გადასულ რეზი თვარაძეს ტელეფონით ვეღარ შევებმიანები. ღამეა და ფანჯრიდან აგვისტოს ვარსკვლავებით მოჭდილი ზეცა მოჩანს. დამე, ვარსკვლავები, მარადისობა და... უნებლიერ ნიკო სამადაშვილის სტრიქონები ამოტივტივდა: „და კიაფობდნენ შორს ვარსკვლავები — მარადისობის ჭუჭრუტანები.“ საოცარი რამ არის სხოვნა, ადმინისტრი ზესთასოფელში გადასვლის შემდეგ, აქეთ დარჩენილთათვის, მას თავისებური შვება ახლავს: ის გარდაცვლილებთან სულიერად კიდევ ერთხელ გვახსლობს, მათდამი ჩვენს სიყვარულს აფხიზლებს და აცოცხლებს. მგონი, ორსონ უელსმა თქვა ეს ეგზისტენციალისტური ფრაზა: „მარტონი ვიბადებით, მარტონი ვცხოვრობთ, მარტონი ვკვდებით. მხოლოდ სიყვარულისა და მეგობრობის დროს წამიერად გვიჩნდება ილუზია, რომ მარტონი არ ვართ.“ მგონია, ამ ქვეყნად რაც მეტი სიყვარული და მეგობრობა იქნება, მით უკეთესი იქნება ცხოვრება ამ როგორ წუთისოფელში.

ესტურა შელიგია

ზურაბ გაივარაშვილი

ზურაბ ჟვანია მაშინ გავიცანი, როდესაც კერ კიდევ უნივერსიტეტის თანამშრომლები ვიყავით. იგი ჩემს უახლოეს მეგობრებთან – „პრესკლუბებთან“ მეგობრობდა და მათთან ერთად ხშირად შემოივლიდა ხოლმე უნივერსიტეტის მუზეუმში, სადაც მე ვმუშაობდი და რომლის ხელმძღვანელიც ივანე ჯავახიშვილის შეილიშვილი დალი გერსამია იყო. დალის ხშირად სტუმრობდა ბიძამისი, აკადემიკოსი ალექსანდრე (ლალ) ჯავახიშვილი. ჩვენს მუზეუმში პირადად შევსწრებივარ ადამიანის უფლებებზე, დემოკრატიული ფასეულობებისა და ეკოლოგიური პრობლემების შესახებ ზურაბ ჟვანიასა და ალექსანდრე ჯავახიშვილის დიალოგს, რომელიც იყო ორი თაობის განსხვავებულ აზრთა ჭიდილი, განმსჭვალული ერთმანეთის პატივისცემით, საერთო იდეალების ერთიანობითა და ერთგულებით. ქვეყნის მომავალზე გულნრფელად შენუხებულ მამათა და შვილთა ურთიერთობის კულტურა, რომლითაც სიჭარეულიდანვე გამოირჩეოდა ზურაბ ჟვანია, განსაკუთრებულ ღირსებას სძენდა მას შემდგომაც, როდესაც დიდ პოლიტიკაში მოღვაწეობდა.

ზურაბ უვანია თავისი დროის პოლიტიკოსებისგან უდავოდ გამოირჩეოდა განათლებით. გარდა იმისა, რომ ბუნებისგან ჰქონდა ჭეშმარიტი ხელოვნების შეცწობის თანადაყოლილი ნიჭი, იყო ძალიან წიგნიერი კაცი, კარგად იცნობდა მსოფლიო კლასიკური თუ თანამედროვე ლიტერატურის შედევრებს. სპეციალობით ბიოლოგი გახლდათ, მაგრამ პროფესიული სიღრმით შეეძლო კულტურის ნებისმიერი დარგის ირგვლივ საუბარი. როგორც უნივერსიტეტში მიაჩნდათ, ზურაბს სამოღვაწეო ასპარეზად პოლიტიკა რომ არ აერჩია, ის მეცნიერებაში აუკილებლად დიდ ნარმატებას მიაღწევდა.

XX-XXI საუკუნეების მიჯნაზე ქართულ
პოლიტიკურ დექსიკონში სახელმწიფო
ახალგაზრდული პოლიტიკის ცნება ისევე
ახალი იყო, როგორც ჩვენი ქვეყნის სახელ-
მწიფოებრივი დამოუკიდებლობა, აღდგე-
ნილ-მოპოვებული გასული საუკუნის 90-იან
წლებში. აუცილებლობას წარმოადგენდა
ახალგაზრდების როლისა და საჭიროების
შესახებ მეაფიონ და ერთიანი სახელმწიფო
კონცეფცია, რომლის საფუძველზე ჩამოყა-
ლიბდებოდა შესაბამისი მიდგომები და მე-
ქანიზმები საქართველოში ახალგაზრდების
სრულფასოვანი განვითარებისათვის. ჩვენ
სახელმძღვანელოდ, მხოლოდ ევროპული
გამოცდილება უნდა შეგვესწავლა და ამ
თვალსაზრისით მჭიდროდ გვეთანამშრომლა
აღმასრულებელ და საკანონმდებლო ხელი-
სამოთხოებას.

აი, აქ გამოჩენდა ზურაბ უვანიას გამორჩეული უნარი, გაეკაზრებინა თანამედროვე იუვენილობიგიური და სოციოლოგიური კვლევის შედეგების მიხედვით აღიარებული ახალგაზრდული პოლიტიკის საუკეთესო ფორმა – მონაწილეობა – და მხარი დაეჭირა ამ მიმართულებით აღმასრულებელი ხელისუფლების ყველა ინიციატივისათვის.

გასული ნლის დეკამბერში ცნობილი სახელმწიფო და პოლიტიკური მოღვაწის ზურა ქვანიას დაბადების 60 წლისთავთან დაკავშირებით გამოიცა კრებული „გალვება ჩენ ქეყნის სახელმოვანი ისტორიაში“, რომლის იდეის ავტორი და პორეკტის ხელმძღვანელია ეთერ მაისაშვილი, წარმატებული — მანანა კარტოზია, რედაქტორი — ელზა ნაბატჩევალა.

გამოცემაში დაბეჭდილია: ახალგაზრდა პოლიტიკოლეგის ცოტნე ეკიბიძას წერილი; დათო გამცემლიძის ვრცელი სტატია ზურაბ ქვანიას პოლიტიკური მოღვაწეობის შესახებ საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებიანი ელჩის აშშ-ში, კანადასა და მექსიკაში 1994 2002 წლებში, 2003-2004 წლებში საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრის თედო ჯაფარიძისა და მისი კოლეგების: მეთოუ ბრაიზბას, კენტ ბრაუნის, იან ბრემერის, კენტ ვოლაკის კენეტ იალოვეცის, ულიამ კორტნის, ლინკოლ მიტჩელის, პოლ ჯონალის; აგრეთვე მეუფადანიელის; ზურაბ ნოლაიდელის; მიშა მაჭავარიანის; ზურაბ გაიპარაშვილის მოგონებები.

კორპულში ცალკე თავი ეთმობა ფრაგმენტებს ზურაბ ჟვანიას საჯარო გამოსვლებიდა და ინტერვიუებიდან.

მკითხველს ვთავაზობდ კრებულიდან წერილს, რომლის ავტორია 1998-2003 წლებში საქართველოს ახალგაზრდობის საქმეთა სახელმწიფო დეპარტამენტის თავმჯდომარე ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკის ხელმძღვანელი, ისტორიის დოქტორი ზურაბ გაიპარაშვილი.

კენიაში დიალოგი

ზურაბი განსაკუთრებული ინტერესით
ეყიდვებოდა ახალგაზრდებთან დაკავში-
რებულ საკანონმდებლო ინციდენტებს,
პროგრამებსა და პროექტებს. ასე შეიქმნა,
დამოუკიდებელი საქართველოს ისტორიაში
პირველად, ახალგაზრდული პოლიტიკის
სფეროში კანონები „ბავშვთა და ახალ-
გაზრდული კავშირების სახელმწიფო ბრივი
მხარდაჭერის შესახებ“ და „მავნე ზეგა-
ვლენისაგან არასრულწლოვანთა დაცვის
შესახებ“. ეს ნორმატიული დოკუმენტე-
ბი, რომლებიც ახალგაზრდობის საქმეთა
სახელმწიფო დეპარტამენტმა შეიმუშავა,
საქართველოს პარლამენტის მაშინდელი
თავმჯდომარის მხარდაჭერის გარეშე, მრა-
ვალი მონინალმდევრის პირობებში, კანონის
სახეს ვერ მიიღებდა.

ძნელად წარმოვიდგენდი, რომ ამ კანონებს, რომლებიც მოზარდი თაობის წინაშე მდგარი უმნივერსი პრობლემების ნაწილობრივ მაინც მოგვარების მცდელობა იყო, მაშინდელი პარლამენტის უმრავლესობაში მოწინააღმდეგები გამოიუწინდებოდნენ, მით უფრო, რომ ამ „უმრავლესობის, „მოქალაქეთა კავშირის“ მაშინდელი თავმჯდომარის, საქართველოს პრეზიდენტის ინიციატივით შედიოდა საკანონმდებლო ორგანოში.

მოგვიანებით გახდა ცნობილი, კულუარებში რა შეხლა-შემოხლა გამართულა პარლამენტის თავმჯდომარესა და უმრავლესობის ფრაქციის თავმჯდომარეს შორის, განსაკუთრებით აქტიურობდა მაშინ ერთ-ერთი გავლენიანი არასამთავრო-

ბო ორგანიზაციია და მისი მესვეურები, რომლებმაც ამ კანონების მიღებაში სახელმწიფოს როლის გაძლიერება დაინახეს და ამის პარალელურად მედიაზე თავიანთი გავლენის შესუსტების საშიროობაც იგრძნეს. ზურაბმა მოახერხა, რომ კანონები მთავრობისათვის უკან არ დაბრუნებულიყო; პარლამენტმა კი მიიღო, მაგრამ აღსრულების მექანიზმის (ადმინისტრაციულ კოდექსში შესატანი ცვლილებების) შემუშავება სამომავლოდ გადაიდო. პირველად აյ ვიგრძენი აშკარად, რომ პარტიულ უმრავლესობაში ზოგი გავლენიანი პირი სახელმწიფო ინტერესებზე მაღლა დააყენებდა საკუთარს, თუკი ეს მის პირად მიზნებს სამომავლოდ შეიწინააღმდეგი ბოლო.

ზურაბ ჟვანიამ, როგორც სახელმწიფო-პრივად მოაზროვნე პოლიტიკოსმა, იცოდა, რა მნიშვნელოვანი იდეები შეიძლებოდა მიეწოდეთ ინათ თავად ახალგაზრდებს არა მარტო თავიანთი პრობლემების, არამედ სხვა სახელმწიფოებრივი საკითხების გა-დასაჭრელად. ამიტომ მათთან შეხვედრისა შესაძლებლობას ხელიდან არ უშევებდა.

დაუკინარი იყო ერთი ასეთი შეხვედრა 1998 წლის შემოდგომაზე წინანდაღმი, ასალგაზრდა შემოქმედთა შეხვედრა-სემინარზე, რომელიც ახალგაზრდობის საქმეთა სახელმწიფო დეპარტამენტის ორგანიზებით გაიმართა

წინანდალში მრავალ პროექტს ჩაუყარა
საფუძველი. ორგანიზატორებმა მივაღწიეთ
უმთავრის შედეგებს: შეხვედრის მონანილოთა

დახმარებით, კვლავ განახლდა „წინანდლის პრემია“. ამ საქმეში ასევე დიდი როლი შეასრულა ზურაბის ერთგულმა თანამებრძოლმა და მაჟარბარმა ეთერ მაისაშოთმა. რომე-

და სეგონიანი ქრისტიანულება, თუმცა
ლიც ამ პროექტის სათავესთან იდგა და
მის წარმატებას უდიდესი ენერგია შეაღლია.

ზურაბი ნამდვილად ევროპული ყაიდის
პოლიტიკური იური იყო. წევრი თანამშრომავი გამო-

მახსოვეს, ახალგაზრდობის საქმეთა
სახელმწიფო დეპარტამენტის მიერ გა-
მართული ბოლო ღონისძიება, რომელსაც
ზურაბ უვანია, როგორც პარლამენტის
ხელმძღვანელი, დაქსწრო, ბაჟურიანში
გაიმართა. ეს იყო სტუდენტური ორგანი-
ზაციების ხელმძღვანელთა სემინარი. ზამ-
თრის ცივი დღეები იდგა. წინა საღამოს
ახალგაზრდები სპეციალურად შეიკრიბნენ,
პარლამენტის თავმჯდომარესთან შეხვე-
დრის დღის წესრიგიც თვითონ შეადგინეს
და სავარაუდო თემებიც ჩამონქრეს, რო-
მელთა შესახებ უნდა ესაუბრათ; საკმაოდ
მნვავე საკითხები შეარჩიეს. ზურაბს ისე-
დაც დატვირთული დღის რეჟიმი ჰქონდა,
იმ დღეს კი, მგონი, საზღვარგარეთიდან

ჩამოსულ დელეგაციებსაც მასპინძლობდა; დამირეკა და მითხვა, რომ ვეღარ მოახერხდა ჩამოსვლას, ბოდიში უნდა მომეხადა მისი სახელით სტუდენტებისათვის. სხვა რა გზა მქონდა, ხომ ვერ დავაძალებდი?! კი ვუთხარი, რომ უხერხული იქნებოდა, მაგრამ შეიძლება კარგიც იყო, რომ ვერ ჩამოდიოდა, რადგან ახალგაზრდების საკრძალო მწვავე კითხვებზე პასუხის გაცემას ასცდებოდა. ორი საათიც არ გასულა, რომ სახელმწიფო დაცვის სამსახურიდან მოგვიანების თა დასამიზნო რომ მართი თავ-

ვაკიოთხეს და გვაცხობეს, რომ შცირე დაგვიანებით საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე გვესტუმრებოდა. შესვედრაზე სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის პრიორიტეტების შესახებ გაიმართა ხანგრძლივი დისკუსია, რომლის დასრულების შემდეგ ზურაბმა მითხვა, რომ უფრო მნვავე დისკუსიას ელოდა. ამჯერადაც ისეთი შთაბეჭდილება დამრჩა, რომ მას ურყევად ჰქონდა გადაწყვეტილი – ის როლი, რომელსაც საზოგადოება აკისრებს ხელისუფლების უმაღლეს პირს, ხანგრძლივი დროის განმავლობაში შესრულებინა; ამიტომაც გულდასმით მოეკიდა იმ პროგრამის ძირითადი მიმართულებების განხილვას, რომლის წარდგენას ჩვენი დეპარტამენტი მთავრობის სხდომაზე პრეზიდენტთან წარსადგენად ამზადებდა. განსაკუთრებით მოეწონა და სათანადოდ შეაფასა ნიჭიერი ახალგაზრდებისათვის პრეზიდენტის სტიპენდიებისა და გრანტების სახელმწიფო პროგრამა და სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსების გაზრდაზეც ისაუბრა, მაგრამ პოლიტიკური პროცესები ისე წარიმართა, რომ ესეც და ბევრი სხვა მიზანიც მას აუსრულებელი დარჩა... დარჩა ახალგაზრდა ზურაბ უგანიას ხსოვნა და მის მიერ განვლილი უაღრესად საინტერესო გზა ქართულ პოლიტიკაში. სამწერაროდ, მან პოლომდე ვერ შეასრულა ის მისია, რაც, მისივე სიტყვებით რომ ვთქვათ, თავისი თაობის პრივლეგიად მიაჩნდა – ერთანი, დემოკრატიული საქართველოს მშენებლობა!

